

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2-40 "
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Lee
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, 00-
 mitat și interurban Nr. 730.

Băncile naționalităților

În ședința de la 1 Februarie n. a Camerei ungare d. dr. Teodor Mihali, președintele clubului parlamentar al deputaților naționaliști a rostit un frumos și documentat discurs în chestia băncilor naționalităților nemaghiare din patrie.

Chestiunea este una dintre cele mai actuale pentru noi. Simțim instinctiv, că în timpul apropiat vom fi amenințați de mari primejdii și pe tărâmul economic-financiar, care singur ni-a mai rămas întru putința unei acțiuni libere în scopul înaintării poporului românesc din Statul-Ungar.

În legile fundamentale din anul 1868 ni-s'au asigurat drepturi, cari lărgindu-se și dezvoltându-se evolutiv, cum o pretinde aceasta firea progresistă a societății omenesti, azi am avea deja cadrele bine încheiate ale unei vieți naționale, cu însemnate bunuri materiale și cu o întinsă cultură națională, la bazele ei.

Cum însă dispozițiunile legilor din 1868, favorabile întru câțiva pentru noi, au fost induse în acele legi prin forțe în afară de voințele interne ale bărbatilor de Stat maghiari, cari au operat la încheierea pactului dela 1867, mai târziu sub influența șovinismului maghiar, trezit și alimentat tocmai din partea guvernelor ungurești, acele dispozițiuni parte au fost nesocotite și nici odată nu s'au aplicat, parte au fost simplamente scoase din vigoare și înlocuite cu alte legi, desăvârșit contrare spiritului legilor din 1868.

Așa ni-s'a scos limba națională mai

întâiu din justiție, apoi din comitate și comune.

În școlile noastre populare s'a vârit limba maghiară, și astăzi nici nu mai putem vorbi de școlile românești, cel mult de ceva „mixtum compositum“, o amestecătură fără nici un rost. În curând se va decreta apoi statificarea învățământului popular și în întreaga țara aceasta nu se va mai învăța carte românească. Este evident sistemul și în atacurile îndreptate împotriva autonomiilor noastre bisericesti. În deosebi biserica ortodoxă română, poate fi așteptată la mari și grele încercări, căci se făurește deja planul pentru înființarea episcopiei ortodoxe maghiare, căreia îi va urma încheierea din nou într-o singură ierarhie a întregii biserici ortodoxe din Ungaria, iară stadiul al treilea va fi maghiarizarea desăvârșită a acestei biserici. Asta este cel puțin planul. Și executarea lui atârnă dela situațiunile politice viitoare.

Nu se țin lucrurile acestea de chestia băncilor, dar le-am înșirat, ca să justificăm concesiunea noastră, că și în contra instituțiilor noastre financiare se pregătește atentatul șovinismului maghiar. Viața românească, înădușită și strânsă în lanțurile ideii de stat național maghiar, abia a aflat un mic ventil spre activitatea economică-financiară, și îndată a început a-și arăta puterea într-o măsură, într'adevăr uluitoare pentru compatrioții noștri maghiari.

Băncile românești sunt privite de multă vreme cu ochi răi și cine cunoaște arca-nele politice maghiare, o știe prea bine. că încă de pe acum s'a dat unor bărbăți

de specialitate teza: să se afle măsurile potrivite de a desființa institutele de bani ale naționalităților fără jicnirea celorlalte institute de asemenea natură și fără a se da pe față tendința șovinismului de a atenta la viața economică a poporului nostru. Trebuie aflată o formulă, care să poată fi prezentată Monarhului și lumii ca o dispoziție generală pentru apărarea intereselor economice-financiare ale Statului întreg, dar care, ascuns între încolăcirile vre-unui paragraf să conțină și chițibușul, cu care să se poată ofili și mai pe urmă desființa toate institutele de bani ale naționalităților.

Glasurile, ce se aud acum în parlament, acuzând băncile noastre de nepatriotism, sunt anume glasurile vestitorilor, trimiși din partea celor ce vor urma cu autoritatea Statului pe frunte.

Deputatul Ostffy Lajos a susținut, că „băncile naționalităților sunt armele cele mai puternice și mai tari ale agitațiunilor naționaliste, dreptaceea e fără îndoială, că proiectul băncii trebuie să ia în considerare și partea politică internă a chestiunii și să se grijească, ca în privința aceasta proiectul să-și formuleze astfel de pretențiuni față de banca de note, cari prin activitatea băncii să poată contrabalansa agitația dezvoltată de băncile naționalităților.“

Și această declarație a deputatului 48-ist a fost primită cu aplauze din partea tuturor partidelor maghiare ale parlamentului. Nimeni să nu se îmbete cu nădejdea deșartă, că guvernul Khuen-Héderváry sau oricare alt guvern viitor al oligarhiei maghiare, va refuza să dea lovitura

DUȘMANII

— Schiță. —

De dr. Horia Petra-Petrescu.

Înalt, smead la față, cu doi ochi ca două vedăstăuci, cu gene stufoase. Brațele îi erau tari, de oțel călit. Pieptul pentru doi. Umerii puteau să ridice patru pluguri. Glasul lui cutremura liniștea văilor în hohot prelung.

Femeile își dădeau coate când se apropia. Le cetea în ochi, cum le străfulgeră gândul: „Hei, ce mai bărbat!“

... Și din rumen și sănătos și vesel ce era, tot o femeie de astea, care se minuna de puterea brațelor și de pieptul lui — i-a pus capul: crăsmăreasa din satul lor, Ilinca. Neculai Manea i-a pierdut puterea în brațele ei, cum și-a pierdut-o Samson în brațele femeii, care i-a tăiat părul mătăsoș al capului.

Ilinca a ajuns să săvârșească minunea asta cu ajutorul desmierdărilor ei, cu încolăcirea pătimășe a brațelor ei, cu sărutările ei focoase, fără de număr. Și tot ea, tot Ilinca, a semănat război în sufletul lui. I-a aruncat năsip în ochi, i-a înarmat brațul slab și i-a îndemnat să lovească. Neculai Manea avea să răzbune o căutătură piezișe și o vorbă apăsată a vecinului său de peste drum, aruncate odată peste umăr Ilincăi.

Crăsmăreasa plină de viață și de dragoste nepotolită a știut ea cum să încurce ițele. Vorba adusă vorbă, amenințarea amenințare, pumnii

strânși, priviri pătimășe. Din prietini ce erau s'au învrăjbit: Neculai Manea ocolea pe Toma Busuioc, Busuioc pe Manea. Știau, simțurile lor le spunea, că de se vor mai întâlni odată, e vai și amar de amândoi. Lipsea deocamdată prilejul să se întâmple moarte de om.

Ilinca nu mai putea de bucurie. O bucurie drăcească. Aduna zi de zi vreascuri la focul, care-l pregătea, îndemna în dreapta, în stânga, aștepta izbucnirea patimilor celor doi bărbăți ca o sărbătoare mare sufletească.

Demonul Zavistiei între două suflete de țărani.

*

Dar n'a fost să fie după pofta Ilincăi. În locul răscoalei sufletelor a doi Români s'au răscolat sute de sate.

Ce putea să isprăvească îndemnul unei femei față de flăcările, cari potopeau tot ce le venea în cale?

Un țăran din satele românești și-a luat merindea în desagă și a pornit-o la drum. Cale lungă, anevoioasă, până în fața stăpânului. A răbdat foame bietul om, boabele îi curgeau de pe frunte, a îndurat sete — a mers înainte. Avea să spună în fața Luminăției Sale jalba tovarășilor săi și asta-i da tărie. Iși simțea inima bătând mai tare, gândindu-se la cei de-acasă, își îndemna picioarele învelite în obielele opincilor și prindea puteri nouă, adunându-și gândurile într'un mănunchiu, din care se desprindea o singură, mare rugăciune: „Fă-ne dreptate, că nu mai răzvim! Ne-a ajuns cuțitul la os!“

— Dreptate n'a mai venit...

Și acum? Acum se deslănțuise furtuna. Ardeau case, și șuri și colibe și grajduri și biserici și palate. Vitele alergau fără de stăpân. Foc și părjol pretutindeni. — Vai și amar!

Fiara din om își cerea tributul, de-o parte și de alta. Brațele se întindeau, prindeau ce le venea în mână, — izbeau. Fără de milă, fără de pic de șovăială. Păharul fusese prea plin.

Clopotele sunau într-o dungă, a jaf, a jale, a desnădejde înfuriată. Parcă simțea cum taie frânghia clopotului în mâna desperată a omului, care trage nebunește de ea. Clopotele nu se mai rugau cucernic, nu mai cereau iertare de păcate — limbile lor erau limbi de foc, cari îndeamnă la răscoală. Ele spuneau în graiul lor: „Destul a fost! Sunteți și voi oameni, din carne și din oase. Și pe voi vă doare dacă vă neîndreptățesc! Înainte!“ Iar oamenii înțelegeau glasul clopotelor și urmau îndemnelor lor.

Ce mai privești!

De-ți roteai ochii de pe culmile munților și-se părea întreagă încolăcirea asta de brațe jocul unor furnici. Iacă, cum aleargă furnicile. Care încotro. Tocmai ca și când ai da cu un bețigaș într'un mușuroi.

Auzi strigăte? — ca hăulitul unui păstoraș de pe coastele dealurilor.

Auzi, ici-colea, pușcături? — ca niște plesnitori de-ale copilașilor.

Dar vino mai aproape. Deschide-ți ochii! Ascute-ți urechile! Ard case! Vitele alergă mugind înfricoșat. Se răscolesc patimele. Ce sunt

de moarte institutelor noastre de bani, când va fi sosit momentul pentru această lovitură.

„Imi țin de datorie să declar“, a zis d. dr. Teodor Mihali — „că băncile naționalităților nu au tendințe antipatriotice și contrare Statului“.

Foarte bine și foarte adevărat. Dar d. dr. Teodor Mihali a trebuit să simtă și el, că nu tocmai despre asta e vorba. Asta este numai clișeu obicinuit, care ne anunță tragerea în judecată și sentința de moarte. Nu aceea îi doare pe compatrioții noștri maghiari, că băncile românești ar face politică antipatriotică, ci îi doare peste tot existența băncilor românești și munca acestora pentru întărirea economică a poporului nostru. Căci doară deputatul *Baross Idnos*, când acuza băncile naționalităților, că ar face politică, tot atunci aplica o dojană foarte aspră la adresa băncilor ungurești pentru motivul, că nu ofer dividende mai mari pentru scopurile politice maghiare.

Oricât s'ar feri băncile noastre de politică și oricât ar putea să dovedească, chiar față de cea mai dușmănoasă cercetare, că nu au tendințe antipatriotice și contrare Statului, când guvernării noastre vor fi aflat formula amintită mai înainte, *ele se vor afla vinovate de tendințe antipatriotice*, că doar din întâmplările vieții a scos Aesop fabula despre lupul și mielul, cari veniseră să bea apă din acelaș râu și bietul miel era mai la vale.

Dar școalele noastre românești făcut-au ele politică? Și catehizarea elevilor este oare afacere politică? Și gimnaziile noastre, cari asemenea sunt spini în ochii compatrioților noștri maghiari, sunt ele instituții politice?

Bărbații, cari stau în fruntea institutelor noastre financiare, au datoria să se însărcineze cu studiarea acelor măsuri preventive și a acelor modalități, cari pentru cazul primejdiei existenței instituțiilor noastre financiare vor fi potrivite să îndrume puterea de viață românească, acumulată în aceste institute, tot spre întâ-

patimile unui om, a doi oameni, a trei oameni, față de patimele a mii de oameni nedreptățiți? Și aici se întâmplă moarte de om și se ard copii nevinovați și gospodăriile se fac una cu pământul, după ce s'au desfundat buțile din beciuri și s'au sfărmat oglinzile de prin saloane și s'au tăiat scuunele și icoanele aduse de prin țări îndepărtate...

La vârful de munte. În țara vulturilor. Nu mergea. Nu se putea urni stânca din loc. Par'că era crescută în pământ, cu rădăcini adânci. Prin sese mușchi, legase frăție cu verdeța florilor, cu umbra brazilor și nu voia să se mai despartă de ele.

Un căluț de iarbă a sărit sprinten pe stâncă, par'că în ciuda lui Neculai Manea.

Vedea Neculai Manea că cu mai mare opintea s'ar putea urni stânca din loc. Colea, mai jos avea crăpături adânci.

Și totuși nu mergea.

Neculai Manea și-a dat pălăria pe ceafă.

Unde își pierduse el puterile? O schinteie: îi vin în minte brațele albe ale lincăi. Crășmăreasa aia i-a luat puterea brațelor, ca o șișcă.

Manea se mai încordă odată. Se razimă cu picioarele în pământ, bagă mâna dreaptă, osoasă, între stâncă și năsip, umărul și-l propțește de stâncă și dă să o rostogolească. Nu se mișcă din loc.

Greerii își cântau cântecul lor țârlăit, ca și când nu s'ar întâmpla nimic în preajma lor. O ciocănitore bătea cu ciocul într-o scoarță.

rirea și progresul material și moral al poporului nostru românesc.

Fără amânare trebuie începută acțiunea pentru industrializarea muncii poporului nostru, neaplicată în producțiunea agricolă, căci în măsura acestei industrializări crește posibilitatea, ca averea națională românească acumulată în capitale așa zise „uzurare“ să poată fi prefăcută cu ușurință în capital industrial, mult mai binefăcător încă pentru dezvoltarea economică a poporului, decât capitalul uzurar.

Adunări de protestare

Comitetul național român a hotărât să se țină mai multe adunări de popor în ținuturile locuite de Români cu scopul de a protesta în privința politicii șoviniste a guvernului actual și a pretinde cu toată tăria legiferarea votului universal.

După înfrângerea partidului național la ultimele alegeri, prin fărâdelegi, terorism și puterea banului, era natural, ca lupta noastră politică să se ducă iarăși cu îndârjire crescândă afară de parlament, prin înseși masele poporului nostru.

Trebuie să arătăm guvernului, țării și lumii întregi, că puterea de rezistență a neamului nostru nu este frântă, ci mai vârtos suntem hotărâți, cu ori ce jertfă, să manifestăm nemulțumirea noastră cu situațiunea politică actuală a Statului și trebuie să cerem cu atât mai vârtos votul universal, singurul leac, care poate să scape țara din grozava nefericire, la care a adus o politică șovinstă și antidemocratică a guvernelor oligarhiei maghiare, cari s'au succedat de la 1867 încoaci.

Așteptările de bine, cari se legau de venirea la guvern a contelui Khuen-Héderváry, despre care se susținea, că vine în numele păcii și al binelui, în numele dreptății față de popoarele nemaghiare atât de mult chinuite în țara aceasta, s'au spulberat. Frânele conducerii politice a țării le-a luat în mâinile sale îngâmfatul șovinst contele Ștefan Tisza, care conte-

Manea căută cu ochii de jur împrejur. Coalea jos se apropiu dușmanii. Le zărea sclipitul săbiilor în bătaia soarelui. Căpitanul în fruntea lor. Uite, să aibă Manea o pușcă de alea, ostășească, cum îi l-ar mai culca de bine la pământ din locul lui de veghe, unde l-au pus tovarășii lui. Sunt ai dracului dușmanii! Cum mai aleargă! Se cațără pe pomi, pe stânci — toți au o singură țintă: să ajungă sus, la vârful de munte, unde stau ai lui.

Dacă ar striga s'ar auzi, ar primi ajutor — dar strigătul lui ar da de gol culcușul consătenilor lui. Dușmanul ar ști și mai bine încotro să o apuce. N'are să strige, deși i-s'a oprit în gâttej strigătul.

Se uită încă odată împrejur. La câțiva pași trebuie să fie un ortac. N'a putea să-l ajute? A, iată-l — un om.

Manea întinde brațele spre el, — îl cheamă.

Omul se tot apropie. Cu cât se apropie mai mult, cu atât îl vede mai deslușit: e — Toma — Toma Busuioc. Dușmanul lui de moarte!

Și Toma stă deodată locului — cu mâna întinsă. Își recunoscuse și el dușmanul.

La amândoi se dă aceeași luptă sufletească grea, înfricoșată în piept.

— „A!“, gândește Manea, că nu te-am găsit într'altă zi pe meleagurile astea! Să îmi propțească genunchel, oricât de slab e el, de pieptul tău și să te isbesc cu capul de stâncile astea, cari nu pot să vorbească! Ori tu ori eu!“

— „A!“, gândește Busuioc, „că nu mi-ai

stă popoarelor nemaghiare din Ungaria chiar și dreptul de a-și apăra interesele lor politice naționale cu puterile lor proprii și în organizație proprie politică.

Șovinstul acesta pretinde, ca națiunile nemaghiare din patrie să abdică de viața lor națională și să se contopească în națiunea unitară maghiară, iară bărbații, cari doresc să lupte pentru apărarea intereselor naționale ale acestor popoare să între în șirele partidelor politice maghiare, ca acolo să dispară în mulțimea deputaților maghiari și să simtă zilnic umilirea neamului lor.

În contra acestor pretenții ridicule de supremație etnică suntem nevoiți a protesta cu toată tăria convingerei noastre patriotice.

Atentatele în contra ființei noastre naționale se sporesc. Legile școlare ale lui Apponyi se aplică cu o nemaipomenită rigoare și nedreptate. Ordonanța în chestia limbei de catihizație e susținută, cu toate că în vremea campaniei electorale contele Ștefan Tisza a pus în vedere retragerea ei, precum și revizuirea legilor apponyane.

Cu venirea la putere a guvernului Khuen-Héderváry nimic, spre bine, pentru noi nu s'a schimbat. Suntem nedreptățiți pe toate terenele vieții publice, și putem susține și acum cu drept cuvânt teza veche, că poporul românesc e scos din cadrele constituției Statului ungar.

Reforma electorală e amânată iarăși „ad graecas Kalendas“. Se știe chiar, că însuși contele Khuen-Héderváry a abandonat punctul său de vedere în această chestiune, care era întrucâtva favorabil democratizării sistemului electoral și a acceptat și în această chestiune principiile contelui Ștefan Tisza, care pretinde, ca și prin noua lege electorală să se susțină supremația maghiară asupra popoarelor nemaghiare ale țării. Prin noua lege despre procedura civilă ni s'au luat și acele puține drepturi de limbă, pe cari le aveam, și ministrul de justiție, care încă venise cu aere de democrat, a declarat în plin parlament, că în justiția țării nu poate

căzut în mâni mai năntel! Să mi-te fi învățat eu să-ți mai bați gura blăstămată! Ți-ai fi închis-o eu! Să te sature, cu lincă cu tot!“

Ochii lor vorbiau aceeași limbă. Ca doi lupi, cari cearcă să se sfășie.

Apoi, deodată, alte icoane. Mâinile lui Manea tremurau.

Își vedea frații culcați la pământ de puștile dușmane. Își zărea părinții ajunși la sapa de lemn.

Amândoi n'aveau să-și spună nimic.

Busuioc se apropiase încet, cu capul în pământ. Chemarea mâinii lui Manea a fost prea desperată. Simțeau amândoi, că se petrece ceva mai presus de voința lor singuratică.

Aveau cămeșile ude, — a lui Manea de încordare, a lui Busuioc de alergătură.

Busuioc, bine legat, o namilă de om.

Alt gând la Manea, pe când ochii lui se odihneau pentru o clipită pe brațele și spatelul lui Busuioc: „Asta poate să-mi ajute!“

Dușmanii lor urcau mereu. În bătaia soarelui se vedeau bine. Din furnici ce erau mai năntel, ajunseră acum gândăcei... Cum aleargă... Vezi, au numai câțiva pași până ajung tocmai de desubtul celor doi dușmani.

Calea se strămtează. Doi păreți înalți de stâncă, ca două întărituri făcute par'că înadins de mâna omenească. Părăiașul curge liniștit prin prunșul strămtorii, care nu-i mai lată decât cât ai întinde brațele odată. Apa pare de argint viu.

Manea face semn cu capul. Amândoi, Manea și Busuioc, își apleacă trupurile și se uită

admite altă limbă, decât numai exclusiv limba ungurească.

Ni-se pune în vedere înăsprirea legii criminale față de delictele politice și ne putem aștepta la cele mai sălbatice prigo-niri a tuturor luptătorilor noștri politici.

Dacă suntem dar conștii de datori-ile noastre naționale, trebuie să începem fără amânare cea mai înverșunată luptă în contra acestui guvern al fărădelegei, al nedreptății.

Comitetul național își face datoria. Dar neamul întreg trebuie să se miște. Cel ce așteaptă, ca toată lupta noastră politică să o poarte comitetul național și cei câțiva deputați, pe cari am izbutit a-i alege, acela ori nu este conștiu de ceea ce va să zică luptă națională, ori intenționează cu reacredință înfrângerea noastră politică și servește interesele dușmanului.

Fiecare Român de omenie are dreptul, are chiar datoria să agite chestia națională din toate puterile sale. Slăbiciunea noastră cea mai mare este absoluta indolență politică a intelectualilor români. Toți așteaptă, ca singur comitetul național să lupte în contra puterii îngrozitoare a guvernului și toată activitatea *naționaliștilor noștri în teorie* se rezumă în critica răutăcioasă, ce o fac fără temei de dreptate comitetului național și deputaților naționaliști, când este mai presus de orice îndoială, că o fărămătură de acțiune este mai de mare folos, decât un car de critică plină de fraze bombastice dela masa verde a redacției bine încălzite.

Comitetul național va aranja adunări de protestare în centrele mai mari de pe teritoriul locuit de Români, dar aceste adunări nici decum nu dispensează pe fruntașii români din toate cercurile electorale, ca și ei să se pună pe lucru și să lumineze poporul asupra situației critice, în care ne aflăm, să protesteze în contra fărădelegilor guvernului și să pretindă legiferarea cât mai îngrabă a votului universal. Partidul național-român ne face

impresia unui om, care are capul sănătos dar membrele îi sunt paralizate.

Conducătorii politici ai unui popor sunt reduși la absolută neputință, dacă masele stau în nemișcare. Să învie toți Români, cari au în inima lor adevărată și sinceră iubire de neam. Mișcarea maseilor trebuie să dea nu numai justificarea, ci și îndemn acțiunii conducătorilor, cari cu atât mai efectiv vor reprezenta aspirațiunile naționale ale poporului nostru, cu cât acele aspirațiuni vor fi accentuate mai cu tărie prin însăși masele poporului.

Iată terenul de muncă pentru naționaliștii sinceri.

Scrisoare din Viena

— Dispoziția partidelor din Austria — O părere din cercuri bineinformate asupra dezvoltării situației în Ungaria —

Viena, Ianuarie. Camera austriacă are vacanță până la 7 Februarie, în urma ședințelor delegaționale din Budapesta. Deputații, cari nu sunt membri în delegațiuni și cari nu au afaceri private în Viena, au mers prin cercurile lor electorale, ca să ia act despre dispoziția alegătorilor.

Situația politică internă în Austria a luat în timpul mai nou o astfel de direcțiune, că tot pasul deputaților de aici înainte, va fi împreună cu cea mai mare răspundere. Deputații așadar, ca reprezentanți adevărați ai poporului, trebuie să alerge la alegători, să le cunoască dorința. Poziția deputaților este foarte grea, căci ca reprezentanți ai poporului, le va fi foarte greu să ia poziție pentru ridicarea cheltuielilor împreună cu reformele militare și ajustarea marinei, cari au de scop asigurarea poziției de mare putere a Monarhiei. Pentru acei ce voiesc să facă opoziție cu ori ce preț, situația e foarte ușoară, cum e bunăoară partidul social-democrat. Acesta n'are decât să zică: „Nu dăm nici oameni, nici bani!” Lucrul e însă foarte greu pentru acele partide, cari au fost îndatinate să dea Cesarului, ce este a Cesarului. Ele vor trebui să rupă în cazul de față ori cu politica lor tradițională, ori să contribuie cu votul lor la îngreunarea poporului, care posibil, nu poate suporta greutatea. Sunt foarte ușor de înțeles așadar îngrijorările, de cari sunt cuprinse chiar și partidele guvernamentale în fața creditelor de milioane, ce se cer pe seama acestor reforme.

Nesiguranța situației parlamentare, posibili-

tatea, ba probabilitatea, că peste puțin timp vom avea alegeri noi, îngreuiază și mai mult poziția lor. Căci e greu să te expuni cu ușurință pentru votarea creditelor de înarmare, cari nu sunt acoperite încă în urma lipsei unei reforme financiare. Aceasta cu atât mai vârtos, că opoziția de bună seamă va folosi în campania electorală, ca cel mai bun mijloc de agitație contra lor aceea, că au votat pentru credite de înarmare, pe cari nu le poate poporul suporta. Împrejurarea aceasta a provocat în general o dispoziție pesimistă în sânul majorității parlamentare, care în curând se va vădi și în ședințele parlamentului. Se pare, că parlamentul care mai de doi ani de activitate, nu vrea să ia asupra-și greutatea, cari sunt împreună cu votarea de dări noauă pentru scopuri militare.

În cercurile înalte de aici se urmărește cu atențiune desbaterea din Camera ungară. Fără a da o prea mare importanță scenelor tumultuoase, ce se întâmplă zilnic între opoziție și partidul guvernamental, se crede, că dezvoltarea în felul acesta al lucrurilor va îngreui mai târziu mult poziția guvernului Khuen-Hédervary. Cele ce se petrec în Camera ungară, e obstrucție, asupra căreia nu se mai poate discuta. Aceeași impresie a făcut-o și asupra parlamentului, de aceea s'a lansat ideea, ca comisia băncei să nu aducă nici o hotărâre până ce nu se vor sfârși desbaterele în Camera ungară. Cu acest prilej s'a accentuat, că prolongarea provizorie a băncei comune nu se va rezolvi până la 15 Februarie și în Camera ungară, încât o eventuală stare de ex-lex nu se poate încunjura.

Cu toate aceste apariții îngrijitoare în Camera ungară, prin cercurile de aici se crede, că chestia băncei totuși se va rezolvi fie chiar și cu întârziere considerabilă.

Opoziția maghiară precum și toate acele elemente din Camera maghiară, cari sunt dușmanii Guvernului Khuen-Hedervary pe față și pe ascuns, nu voiesc deocamdată răsturnarea Guvernului, ci să dovedească numai, că Guvernul Hédervary nu se bucură de acea popularitate, la care s'ar putea concluda după majoritatea cu care a eșit la alegeri. În modul acesta se crede, că vor nimici încrederea contelui Khuen dela Curte și se va demonstra, că „partidul național al muncii” nu are încrederea publică a țării. Prin cercurile bine informate se crede și aceea, că criza nu va izbucni nici la desbaterea reformelor militare. Dar cu atât mai mult va deveni poziția guvernului imposibilă atunci, când va fi actuală chestia votului electoral. Cu privire la această problemă contrastele între partidele maghiare, ba chiar și în sânul partidului „muncii naționale” sunt atât de mari, încât o unire este exchisă.

Corabia falnicului Khuen se va lovi necondiționat de această stâncă, de ar trece chiar norocoasă peste toate celelalte piedeci.

întă în vale. Acelaș fior îi cutreieră din creștet până 'n tălpi.

— „Dușmanu-i aproape”, zic ochii lui Manea după o clipită.

Privirea întunecată, înfricoșată a lui Busuioc, e îndărătnică. Ea răspunde numai atât: „Primejdia e mare!”

Gândurile amândurora se alungă unul pe altul, cât ai bate 'n palme odată.

Busuioc gândește:

— „Am maină bătrână — ce s'o face fără de sprijinul meu?”

Manea gândește:

— „Ce s'a alege de sora mea a mai mică?”

Busuioc se încruntă:

— „... de l-aș lăsa, l-ar pușca pe Manea!”

Manea: „Mai bine mort, decât cu el tovarăș!”

Busuioc: „Da are frați și surori și el?”

Manea: „Nu e satul nost în primejdie?”

Busuioc: „Nu e neamul nost întreg bătut de D-zeu? Nu scap și alte vieți?”

Manea: „Aăh! Cum i-aș implânta cuțitu până 'n prășele!”

Busuioc: „Aăh! Cum l-aș purta 'n palme prin mijlocul satului!”

Se încruntă unul la altul din nou.

Încă câteva clipite și dușmanul trece strâm-boreala. Mai aproape, tot mai aproape. Nici că se vede el că de sus, din vârful munților îl urăsc două părechi de ochi.

Deodată, ca subt puterea unei porunci mai

mari decât orice puterea omenească, se pricep ochii celor doi dușmani.

O ploaie nebună de priviri, întretășute de fulgere: Dispreț și îndemn, poftă de ceartă și de pace, greață și ninerare.

— „Hai!” —

— „Hai!” —

Se apleacă amândoi. Măniile lor se prind, degetele lor leagă frăție — de! cari visau numai prășele de cuțit! — umerii lor împrumută puterile. Stâncă e greu de urnit.

— „Sus”, găfăie unul.

— „Sus” — celalalt.

Iși mușcă amândoi buzele de încordare.

— „Acum!”

— „Uuuuu!”

Ce-a mai fost și asta?! Par'că s'a clătinat pământul subt ei. Stâncă e scoasă din culcușul ei, unde zăcuse sute de ani. Un paș și se prăvale.

— „Inc'odală!”

— „... cu Dumnezeu!”

Vinele gâtului li se umflă, de stau să pleznească. Acum, mai au câțiva pași dușmanii și ajung.

O smâcitură nebună. Brațele încordate se desclească.

— „Acum...”

Un corb dă târcoale pe deasupra capetelor lor...

Car, car, caaar.

Prevestește moarte de om:

Stâncă se prăbușește. Ca și când ar che-

ma-o de colo, de jos, din vâlceaua, care se scurge prin prundiș, cineva cu brațele întinse, ademnitore... Și sprintenă ce s'a făcut stâncă! Nu o mai recunoști. E ea, care nu mai voia să se despartă de creasta muntelui? Iacă din stâncă 'n stâncă. Lovește. Rătează un brad ca pe o vergea neputincioasă... Cum? O să-i stea în drum muchea de deal? Uite, s'au luat la ochi. Se isbesc. Urlă pădurea, urlă văile. Ce mai cântec turbat!... Lupta s'a sfârșit de grabă „Haide cu mine”, a zis stâncă muchei de deal, iar muchea-i urmează ca o slugă piecată. Și acolo jos, jos... cum mai aleargă, Doamne, cum mai aleargă gândăceii mei cu mișcări de vererită! Da-i prea târziu! E prea târziu! Să învățați minte: Să nu vă mai prindeți puterile cu oamenii năcăjiți! Zăgăzurilor închise li-s'a dat drumul.

— „Hăhă!”, râde Neculai Manea sălbatec.

— „Tocmai la mir”, îi răspunse Toma Busuioc.

— „Cu căpitanul lor în frunte! Să-și aleagă alt căpitan!”

— „Da bine le-am mai tăiat calea!”

— „Să mai poftească! Iacă, stau ca broaștele cu fața la soare...”

Vre-o douăzeci, loviți de frânturile de stânci și de pomi, se tăvăleau neputincioși pe lângă cărarea închisă, care ducea la vârful de munte.

— „... dacă le mai dă mâna...” Zice Busuioc.

Apoi tresare deodată. Se încruntă.

Iși aduce aminte de dușmănia cu Neculai.

Ochii lui scapără schintei.

În anturajul ministrului-președinte se vorbește, că contele Khuen nu se va lăsa să-l răstoarne la desbaterea asupra votului electoral, ci va pune pe tapet statificarea municipiilor, ca să-și pregătească o depărtare mai puțin rușinoasă.

De o astfel de dezvoltare a evenimentelor în Ungaria se vorbește în cercurile competente din Viena.

Austriacus.

Adunare populară în Arad

Conferința (adunarea) comitetului nostru, ținută în Budapesta la Sfântul Nicolae din anul trecut, a hotărât să țină mai multe adunări populare. Acum s'a sorocit ziua celei dintâi adunări, care va fi în Arad, în ziua de 3/16 Februarie, orele 11 înainte de amiază, în „Casa națională”. La adunarea aceasta sunt poftiți toți Românii din comitatele Aradului, Bichișului și al Cenadului, cari urmează politica partidului nostru național. Se vor dezbate următoarele lucruri:

1. Situația (starea) politică.
2. Drepturile limbei românești.
3. Votul obștesc (universal, pentru toți).
4. Hotărâre (proiect de rezoluție).

Rugăm pe toți Românii din împrejurime să ia parte, în număr cât se poate de mare, la adunarea aceasta din Arad a partidului național român, la care vor fi de față aproape toți fruntașii români.

Pumnii i-se adună.

Neculai Manea e într'aceiași stare sufletească. Se domolește cu mare putere, ca să nu sară la Toma. Fie ce-a fi: e mai slab el, da să știe că o să-l omoare Toma și nu se lasă.

Se uită unul la altul plini de dispreț.

Ilinca începe să țese din nou firele dușmăniei. O urzeală tare, care nu se destramă cu una, cu două.

Ochii lor își vorbesc din nou ca mai înainte. Nu-și mai întind mâinile.

Mâne, poimâne, o să se prindă ei, după ce au răpus pe dușmanul comun și au să-și ceară socoteală unul-altuia...

— „Spune la ai noștri ce s'a întâmplat!”, dă porunca Neculai Manea.

Toma ascultă de ea. El știe, că Manea e aici ca veghe, că n'are dreptul să se miște din loc.

Și se mai uită dușmanii odată pătimiși unul la altul, mai apoi dispare Toma după deal, ducând solia unei învingeri...

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Litere — Arte — Științe

SERENADĂ.

Deschide fereastra, e clipa

Când vin trubadurii

Să-ți cânte cereasca iubire

Din lire,

Când vântu-și întinde aripa

Vestind tinereții

Pe zeul ce vindecă dorul,

Amorul!

Deschide fereastra, e noapte

Și cerul albastru...

Un farmec e-a lor serenadă

Pe stradă;

Ascultă-le caldele șoapte

Cum tremură'n aier —

Oh, toate sunt doruri divine

De tine!

Mihail Munteanu.

CA O STATUE!

Tu îl cunoști: stângaci, sfios din fire;

Din patru vorbe mulțumit cu una;

Privind în lume, peste omenire;

Visând, sub pălăria lui cât luna.

Dar, nu-i așa? un suflet de vioară!

Un trandafir de i-ar cădea pe strune,

O vespe cu aripa ei ușoară

De l-ar atinge, cum ar ști să sune!

E un poet destoinic, dar își pierde

Prea multă vreme pentru flori și fluturi,

Arată-i tu, învață-l să desmerde

Și dă-i fiorul primelor săruturi.

Și mai ales să nu mai crezi ce spune

Oglinda ta, — ea n'are nchipuire...

Ascultă-mă! poetul meu va pune,

În versul lui, frumosul tot din fire

Cum numai el cu sufletul îl vede,

Încât să nu mai semeni nimănuia,

Și oamenii zeiță te vor crede

Și vei trăi de-apururi: ca statua!

V. Demetrius.

PAIANJENUL

Se zice, că dacă se coboară păianjenul din grindă, vin oaspeți. Nu știu întrucât stau în legătură oaspeții cu păianjenii, ceace știu e, că la casa în care se văd prin colțuri țesături de păianjen, sunt femei — cam leneșe. Și dacă priveșc lucrurile din acest punct de vedere, mă simțesc foarte ispitit se cred, că zicătoarea de mai sus e invenție femeiască, în scopul de a scuza prezența aceluia păianjen în casa ei.

Se știe că păianjenului îi plac mai ales coturile, unde el își țese pânza lui fină și ghemuit așteaptă, — asemenea pescarului, — să se prindă ceva, — vr'o muscă, — în plasă. Îndată-ce s'a prins, grăbește și îi sugă sângele. Se întâmplă însă, că nu se prinde nimic în plasă și atunci păianjenul flămând, pleacă la vânat. Dacă întâlnește în calea lui corp omenesc, el sugă din sângele acestuia și locul de unde a supt, rămâne roșu și se inflamează. Poporul zice despre respectivul, că l-a mușcat păianjenul. Pentru astfel de cazuri, — tot credința poporului, — a aflat și leac. Să apeși pe locul inflammat un cuțit cu latul, sau un ban și inflamația dispare. Se poate, că răceala metalului are influență binefăcătoare asupra inflamației.

Știința multă vreme n'a voit să admită, că păianjenul e veninos, ci esplică aversiunea poporului față de păianjen cu forma lui hidoasă. În

timpul mai nou profesorul Kobert din Rostock, s'a ocupat cu de-amăruntul de păianjen, spre a afla întru cât e întemeiată aceasta credință a poporului. După cercetări minuțioase, a ajuns la următorul rezultat

În Europa sunt cunoscute ca otrăvicioase trei specii de păianjen și anume:

1. Păianjenul cu cruce, adecă cruciat;
2. *Cirocathum nutrix* și
3. *Latrodectes*.

Dintre aceștia cel dintâi, care e mai cunoscut, având în spate o cruce, se află prin toate părțile Europei.

Profesorul Kobert a pregătit o injecție din sucurile estrase din corpul păianjen, le-a topit în apă și a injectat acest ser mai multor pisici. Deși abia câțiva miligrami din albuminoidale otrăvicioase ale corpurilor păianjenilor au intrat în sângele pisicilor, ele au pierit rând pe rând. Dacă pișcă pe un om păianjenul, în cele două găurice provenite pe urma mușcăturii, se oltoește abia 1—2 miligrami de otravă. Și aceasta câtime disparentă e de ajuns, ca să producă o senzație neplăcută, care durează timp destul de îndelungat.

În timpul mai nou s'a descoperit prin părțile meridionale și sudice ale Europei în mod sporadic și a doua specie de păianjen otrăvicios *Cirocathum nutrix*. Este mult mai otrăvicios decât cel dintâiu. Pișcătura lui nu ne cauzează numai senzații neplăcute, ci chiar dureri și frigururi, o boală, care durează vreme mai lungă ori mai scurtă.

Latrodectes se află numai prin părțile sudice. Dintre toate trei speciile e cel mai mic, dar și mai periculos, căci e cel mai veninos. *Latrodectes*ul e lătit preste toată lumea. În Europa cunoaștem două specii din aceste insecte: specia italiană (*malmignetto*) și specia grecească. Specia rusească numită „caracurte” aparține la fauna Asiei. Pișcătura acestui păianjen micuț, e de multe-ori mortală. Icoana patologică a mușcăturii lui e următoarea: dureri fulgerătoare orbile, amețeli, străngeri la inimă, respirație grea, învinetirea pielii, sgârșiri și leșinuri. Tratatamentul e ca și la mușcătura de viperă. Locul mușcat trebuie supt pe loc sau ars. Prin aceasta, — dacă nu se poate împiedeca lățirea otrăvei, — se înlătură durerile mari.

Printre speciile europene ale păianjenilor, profesorul Kobert nu a găsit alte specii veninoase. Având însă în vedere, că sunt 2 păianjeni veninoși, e bine să ținem locuințele în curățenie dar mai ales pe copii să-i păzim de păianjeni.

N. Tomici.

Gronica feminină.

Femeea română

„Separarea socială” articolul din „Românul” nr. 8 mi-a dat o idee, care necondiționat ar trebui pusă în practică.

În ce mă privește pe mine, rog onorabil public să nu mă înțeleagă așa, ca și când aș voi să țin lecții.

Datoriile ce le am către mine însumi către noi femeile față de cultura noastră socială nimeni le poate nimeni lua în nume de rău. Aceste datorii îmi cer o activitate și pentru asta sunt multe de spus și lucrat.

Chemarea tuturor e să înaintăm spre ideal și să putem pune în practică. Lupta însă pentru că e frumoasă, e necesară.

Separarea socială, Românii formând un strat aparte în masa celorlalte naționalități și în special în masa maghiară, lipsind ori ce fel de contact între Români și Unguri; iată ceea ce trebuie să știe ori care femeie română. Și atunci „spartane să fiți femei române” ne învață „Românul”.

O, câtă dreptate aflăm aici! Durere, înșiși mulți nu înțeleg, nu practică aceste sfaturi folositoare. Dorul îi avântă după o altă viață — bogată în lux — îi conduce pe căile pătimășii și bogățiilor și poftelor, neaflând în cercurile noastre nimic fermecător pentru dansii.

Vedem la producțiuni culturale străine în lista aranjatorilor și bărbați de ai noștri.

Ce urmează din asta? Rezultatul: că la mulți cuvintele aprinzătoare a apostolilor naționali răsună în pustie.

Ne având mai departe dorul vieții active tind la o viață plină de comoditate și trândăvie. Nu mai cunosc valoarea inimei blânde și iubitoare, ba unii spun că femeile române sunt inferioare.

Afirm însă, că afară de unele excepții, femeile noastre sunt bine crescute, stau la un nivel de perfecțiune care-l reclamă progresul modern, așa încât tinerii noștri nu au nimic de dorit.

Adevărat că trăim o viață grea, traiul e scump, și pretenția tinerilor în parte, nu-i de desconsiderat; fiecare om țintește la binele lui — decât nu ar trebui unii să fie preocupați numai de dorul materialului.

Fără pretenția asta mai este și o altă chestiune!

Tinerii noștri cu deosebire în provincie trăiesc numai în dosul unor persoane, nu se pot ridica peste interesele personale, și astfel devin mărginiți în judecată.

Erorile aceste le observăm îndată când d. e. o altă persoană cu intenții bune propune ceva. Oamenii noștri nu privesc scopul bun cu care s'a pornit lucrul, ci privesc la persoană și când nu le place persoana lucrul rămâne de nimica.

Pentru dezvoltarea și reușita vieții noastre social-culturale, noi femeile avem o sfântă datorie și anume: să lepădam podoaba vanității — conștințându-ne bunului și adevărului. Să nu ne uităm nici odată de sfintele noastre datorii și să nu ne îngrozim dacă eventual acestea ar cere jertfe dela noi.

Convinsă, că femeile române, toate, sunt de aceste păreri le trimit prin această „rubrică feminină” salutul meu de iubire și de îndemn la muncă și la îndeplinirea datoriilor.

Sylvia Albu, măr. Káddr.

Sân-Miclăușul-mare, 3 Febr. 1911.

Scrisori de femei

Dragă Veturio,

Cum noi femeile române nu avem până în ziua de azi un ziar al nostru, în care să ne spunem reciproc, una alteia părerile și păsurile noastre; profit, scumpa mea Veturie, de amabilitatea d-lui director al ziarului „Românul”, care a binevoit să ne pună la dispoziție o rubrică specială pentru scrierile femeiască, de a răspunde îndrăgălășei tale scrisori de anul nou, în coloanele atât de ospitale ale acestui prețios ziar.

Știu, scumpa mea Veturie, că vei fi impacientă să primești răspunsul meu. Cauza că te-am întârziat până acuma, nici de cum nu o atribui unei alterări în sentimentele mele nestrămutate pentru gingașa mea colegă de pension, ci cu totul altor împrejurări de alt ordin și de altă natură.

După cum știi de mai bine de un an sunt măritată. Soțul meu, avocat, toată ziua ocupat cu clienții săi, cu procesele. De dimineața pleacă la judecătorie, apoi la tribunal, apoi la cafenea. Mai rar se întâmplă să ia masa acasă.

Seara de mai puteam schimba și eu câte-va vorbe cu dânsul. Incolo viață pustnică de martiră. De multe ori mă chiar plictisea viața aceasta ce-mi devenea câteodată aproape nesuferită, predispunându-mă la melancolie. În ore de aceste cât n'aș fi dat, scumpa mea Veturio, să mă văd iar la pension în tovărășia colegelor, cu ghidurile și ștengăriile voastre nevinovate, fără alte preocupări, decât că într-o zi vom fi mari și vom scăpa de viața nefericită de pension și fără alte griji, decât că vom fi văzute sau ne va auzi profesoara și ne va spune doamnei profesoare.

Unde mai sunt clipele acele pline de visuri de poezie, scumpa mea Veturie? S'au dus ca adierea unui vânt de vară ușor, au sburat, și ori-cât le-am mai dori, ele nu se mai întorc nici odată.

De mai bine de șase luni contractasem o indispoziție, devenisem extrem de nervoasă. Toate-mi făceau rău, nimica nu-mi pria. N'aveam poftă de mâncare, o greață și o sfârșeală mă stăpâna și o moleșală în tot corpul.

Nu-mi dădeam cu socoteală ce poate să fle, mă pusesem pe gânduri. Vorba aceea: intrasem în lemnele Crăciunului.

Nimeni nu se putea înțelege cu mine. Bărbatul meu, cât e el de pacinic, o băgase și el pe mână necă cu mine, ce să fie cu nevastica lui? O răzbia mai mult cu frigul de acasă. Acum cu câteva zile înaintea Crăciunului nostru, dete D-zeu de mă ușurai.

Un băiețel bălai cu ochii mari și cu părul de aur, veni să-mi deslege enigma acelei indispoziții.

Să fi văzut ceartă pe noi: cum să-i dăm numele?

Mie mi-ar fi plăcut să-i dau un nume, care să se înceapă cu litera A, cea dintâi din alfabet, mă păștea visul să iasă cel dintâi în societate și de aceea mă gândeam la litera A.

El nu, că să-i dăm un nume, care să se înceapă cu litera H, a opta din alfabet, a opta tăină peste cele 7 ale sf. Scripturi.

Căci care-i? — Naționalismul! Facem două buletine ca la alegerea cu vot secret și le turnăm într-o cutie. El: trage tu. Eu: trage tu. Nici unul nu îndrăzneam.

După multă discuție, în care timp amândoi aruncam ochii de văpaie asupra odraslei ce venise să ne încununeze așa de cu vreme căsnicia noastră, mă hotărâsc și trag eu. Scot litera H, și curmăm procesul asupra numelui îngerașului nostru.

I-am dat numele: Horia.

Despre celelalte, scumpa mea Veturio, într'un număr viitor.

A ta prietenă:
Roma.

Parlamentul ungar.

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 4 Februarie.

A mai trecut o săptămână, fără ca guvernul să întrebuițeze mijloace mai energice pentru împedecarea desbaterilor generale în chestia băncei austro-ungare.

În cursul desbaterilor de azi, s'a ivit un moment interesant, care a tras atențiunea Camerei. Deputatul *Huszár Károly* din partidul poporal a interpelat în chestia tratativelor dintre guvern și partidul justhist, cerând explicații în privința aceasta atât dela ministrul Lukács, cât și dela Justh.

Imediat contele *Bathyány Tivadar* a cerut cuvânt, dar l-a prevenit ministrul Lukács, care apoi în mijlocul unei atențiuni generale a și început să vorbească despre aceste tratative. Ministrul a declarat pe față:

— Am voit să abandonez chestia băncei iar în locul acesteia să fac sufragiul universal. Deci rezolvirea chestiei băncei am voit s'o încredințez parlamentului ales pe baza acestui sufragiu universal.

În Cameră a făcut mare senzație faptul, că în timpul vorbirii ministrului întreg statul major al partidului justhist în frunte cu Justh au stat în culoarele Camerei.

Consfăturile lor din culoare au scos la suprafață picanterii noi și de sigur, că vorbirea ministrului Lukács a încurcat și mai mult itele discuției în chestia Băncei.

Ședința se începe la orele 10 $\frac{1}{2}$ a. m.

Președinte: *Návay Lajos*.

S'au făcut două interpelări:

Lovászy Márton — cătră miniștrii de interne și de comerț — în chestia ajutării comunale a confesiunilor din Ōbecse.

Kovács János — cătră ministrul președinte — în chestia complinirii locului de președinte la camera financiară a Statului.

Chestia limbei croate.

Președintele: Înainte de ordinea zilei voiește să vorbească contele *Pejacsevich Tivadar*.

Contele *Pejacsevich Tivadar*: Interpeleză pe președintele Camerei în chestia dreptului limbei croate.

Președintele: Onorată Cameră! Referitor la întrebarea d-lui deputat antevorbitor declar, că raporturile bune și frățești dintre Ungaria și Croația-Slavonia trebuiesc și pe mai departe susținute și grijite. (Aprobări vii în dreapta). Observ, că președintele Camerei totdeauna a respectat și va respecta drepturile legale, drept aceea interpelația cu privire la cele întâmplate, adecă restrângerea libertății cuvântului s'a făcut numai din explicării greșite. (Așa-i! în dreapta.) fără vre-o intențiune ascunsă din partea președintelui. (Aprobări în dreapta.)

Totodată declar următoarele (cetește):

Pe baza §-lui 59 art. XXX din 1868 în cursul desbaterilor deputații croați vor putea să se folosească neconturbați de limba croată.

Dreptul acesta președintele Camerei îl va respecta și în viitor, ceea ce însă nu împiedecă ca președintele să aplice regulamentul Camerei fără excepțiune, față de oricare membru al Camerei. (Aprobări vii în dreapta.)

Acestea am îndrăznit să le declar și nădăjduesc, că declarațiile acestea vor împrăstia orice neînțelegere (Aprobări generale).

Huszár Károly: Mai întâi se ocupă pe larg cu chestia băncei, apoi trece la tratativele dintre Justh și ministrul *Lukács László*. Națiunea (?) voiește să știe despre pactul dintre acești doi politicieni. Desbaterile în chestia băncei nu sunt serioase. O astfel de luptă nu va putea convinge țara despre seriozitatea opoziției.

Dacă s'ar dovedi, că *Lukács* a promis lui Justh bancă independentă, atunci „krach”-ul politicei unguerești din anul trecut, ar fi o rușine de nesuferit pentru Unguri. Publicul unguerec voiește să știe, ce s'a întâmplat în privința aceasta.

Și dacă se va întâmpla, ca și *Lukács* să tacă, cum până azi a tăcut și Justh, atunci ne-am convins, că în chestia aceasta și tăcerea e un răspuns rușinos.

Declară, că nu primește proiectul ministrului, ci să alătură la moțiunea opoziției. (Aprobări în stânga).

Tratativele dintre Lukács și Justh.

Lukács László (ministru de finanțe): Mai de mult a voit să răspundă, dar a fost împiedecat. Nu va răspunde fiecăruia în parte, va avea în vedere numai punctele principale.

Scopul tratativelor a fost, ca pe cale pacinică, fără de a disolva a camera, să se formeze un partid, care să primească guvernarea.

Are convingerea, că țara nu este pe lângă banca autonomă și pentru aceea a recomandat, ca chestia băncei să fie abandonată pentru câțiva ani, în timpul acesta să se facă sufragiul universal, în chestia băncei să o rezolve guvernul ales pe baza acestui sufragiu. Că pentru ce nu s'a făcut înțelegere, d. *Huszár* s'o întrebe aceasta dela cei mai aproape ai săi. (Mișcare.)

Chestia băncei.

În chestia băncei oratorii partidului guvernamental și-au dovedit corectitatea atitudinii încât numai aceia nu văd aceasta, cari nu voiesc s'o vadă.

Opoziția a amestecat în discuție o mulțime de teorii, așa și *Földes Béla*, care a dovedit, că acum câțiva ani *Okolicsányi* a fost de altă părere. (Mișcare. Ilaritate în dreapta).

Referitor la opul lui *Lónyai Menyhért* observă, că ea a fost scrisă acum 40 de ani. Pe lângă aceasta *Lónyai* n'a fost ministru când a scris cartea aceasta. Iar opoziția va recunoaște doar, că în calitate de ministru *Lónyai* n'a reprezentat atitudinea ce-o avea ca opozițional, care obicei nici azi nu s'a demodat. (Ilaritate și aplauze în dreapta.)

Lukács László: Coaliției i-s'a dat prilej, în anul 1907, ca să înființeze banca autonomă și teritoriul vamal autonom, dar n'a făcut aceasta ba și contractul vamal l-a asigurat numai printr'un paragraf de lege.

Coaliția intenționat s'a deobligat la aceasta, deci nu a fost străimtorată prin nimica. Însă un fapt recunoaște, că împrejurările economice de atunci n'au fost acomodare pentru aranjarea autonomă a țării.

Fapte și lucruri din România

Scrisori din București

— Procesele intentate școalelor bulgărești
— Campania socialiștilor în vederea alegerilor — Decăderea socialismului român —

București. — Luna viitoare vor veni la ordinea zilei niște procese cari vor face senzație. Și cu atât mai senzaționale vor fi aceste procese, cu cât ele sunt de natură a agita, poate într-o cât-va relațiunile cu unul din statele vecine.

E vorba de procesele intentate de guvernul liberal școalelor bulgărești din România.

După cum se știe, legile și regulamentele noastre școlare sunt foarte largi în ceea ce privește funcționarea școalelor străine pe teritoriul nostru.

Cu toate îngăduința acestor legi și regulamente, cele mai multe școli străine, atât din București cât și din orașele de provincie, au fost adesea surprinse în flagrant delict de gravă abatere de la îngăduințele lor prevederi.

Și, printre acestea, au fost și școalele bulgărești. Cu toate acestea, spre a nu se jicni statele respective, ori de câte ori s'au constatat asemenea abateri, în loc să se aplice slova legii, Guvernul nostru s'a mărginit numai să atragă atenția direcțiunilor în drept asupra neregulelor descoperite.

Uitând cu desăvârșire această condescendență procedare a Guvernului român însă și enervat de svonul unei pretinse înțelegeri militare secrete între România și Turcia, Guvernul bulgar a găsit de cuviință acum să nu închidă, în urma unor înscenări odioase vechia școală românească din Turtucaia.

În urma acestei samavolnice procedări, d. Haret, fostul ministru de instrucție, a ordonat să se facă inspecții serioase școalelor bulgărești din România. După cum era de prevăzut, toate aceste școli au fost surprinse pe căi cu totul nelegale.

În consecință ele au fost date în judecată. Procesele lor se vor judeca: la 8 Februarie al școlii din Brăila, la 9 Februarie al școlii din București și la 14 Februarie al școlii din R-Sărat.

Ar fi bine dacă s'ar intenta procese tuturor școalelor străine din România, cari, nu se supun îngăduințelor noastre legi și regulamente, — și sunt multe aceste școli.

Alături de celelalte partide, au început și socialiștii noștri campania electorală în vederea noilor alegeri.

Deși fac mult sgomot socialiștii noștri, nu sunt nici mulți, nici bine organizați.

Și nu sunt organizați, fiind că n'are cine să-i organizeze,

Afară de foarte-foarte puține excepțiuni, conducătorii mișcării socialiste din România sunt oameni incuți, meseriași cari și-au lăsat meseria pentru a se transforma în agitatori.

Socialismul care se face la noi, prin lipsa oricărei discipline de doctrină și organizare, e mai mult o mișcare anarhică, de care se folosesc din când în când, anumite personalități tinere, ca să poată face sgomot în jurul lor și să merite dela partidele de guvernământ locul, care să le satisfacă ambițiunile juvenile.

De când adevărații conducători ai socialiștilor, au intrat în partidul liberal, masele socialiste — compuse numai dintr-o parte de lucrători — au rămas în bătaia unor valuri nemăsurate de nici o busolă.

Și-atât de lipsiți de conducători sunt socialiștii noștri, încât s'au văzut siliți să susție ia alegerile viitoare candidatura unui bulgar, d-rul

Rakowski, expluzat de guvernul liberal și recunoscut de cea mai înaltă instanță judecătorească a noastră ca fiind Bulgar.

Dar anarhismul socialismului nostru e dăunător chiar lucrătorilor. Pe de-o parte este dăunător din cauză că n'a fost capabil să-i organizeze în corporațiuni sau sindicate capabile să reziste cu patronii lor în lupta dintre capital și brațe — dovadă înfrângerea suferită anul trecut de greva tipografilor — iar pe de altă parte pentru că a creat o atmosferă de anarhism cari numai încurcături poate produce și muncitorilor și patronilor.

Și toate acestea de ce? Pentru că la noi azi socialismul a fost transformat în mijloc de căpătire personală.

Bucureșteanul.

Succesul

unei cântărețe române în Italia

Cântăreții și cântărețele noastre încep din ce în ce mai mult să fie prețuiți în străinătate. Nu de mult gazetele franceze laudau pe o tânără cântăreță română, d-ra Elena Drăgulinescu, care s'a distins în mai multe audiții la Paris și la Monte-Carlo.

Acum ne vin vești tot atât de frumoase despre o altă cântăreță a noastră, d-ra Irina Iliescu, a cărei carieră strălucită în muzica scenică o prevedeau încă din anii de Conservator.

După studii de perfecționare făcute cu maestrul mari la Paris și Milano, d-ra Iliescu a debutat la teatrul „Coccia” din Novara, cântând partea Aidei, cu o excelentă trupă de operă din care face parte și basul Luccenti, bine cunoscut tuturor.

Ziarele din localitate ridică în slavă pe cântăreța noastră, care e un temperament dramatic extraordinar și în același timp o voce de mare elasticitate și întindere.

Dar reproduc câteva rânduri dintr'un articol consacrat în întregime cântăreței noastre de cronicarul muzical al ziarului „La Gazzeta di Novara”:

„Irina Iliescu stăpânește ovoce de soprană întinsă și flexibilă ovoce care trece cu ușurință peste cele mai grele țesături, fără de acele crescânduri cu cari artiștii rutinați știu să acopere scăderile vocii, reușind astfel să înșele publicul.

„D-ra Iliescu cântă cu siguranță și cu simțire. Și cu toate, că numai de curând apare pe scenele italiene are un accent foarte corect și multă degajare în scenă; pronunță corect și accentuiază cu claritate.

„A reușit astfel să ne dea o splendidă Aidă, învingând periculoasa comparație cu o distinsă cântăreță, care a precedat-o în aceeași parte.”

Și dintr'alt număr al aceluiași ziar cu ocazia celei de a doua reprezentație a Aidei:

„Spectacolul a fost din cele mai reușite sub toate raporturile și protagonista d-ra Iliescu a avut nenumerate aplauze, de oarece posedă o voce minunată, puternică în accente, bine impostată în medii și foarte clară.”

„Foarte impresionantă ca joc de scenă, reușind astfel să ne dea o Aidă într'adevăr prețioasă.”

Cu atât mai mult se bucură acest frumos succes al cântăreții noastre, cu cât debutul acesta strălucit e o pildă plină de învățăminte pentru cei ce au evitat atâtea vreme să se gândească serios la soarta elementelor bune, scoase de clasele de cânt ale Conservatorului.

B. L.

NOTE GLUMETE

Pedagogia și tăcerea

Există în lumea aceasta o religie a tăcerii. Nu mă gândesc la acea tăcere, a cărei noțiune poporul a încheștat-o în faimoasa expresie: Să taci și să înghiți.

Gândul meu zboară acum la „vastul imperiu al tăcerii”, visat de marele Carlyle, la acea tăcere, despre care celebrul filozof englez, spunea că e „mai înaltă de cât stelele, mai profundă de cât regatul Morței”.

Și gândindu-mă astfel, încep să desleg o problemă, care de mic copil m'a chinuit, fără să-i pot pricepe rostul; meditănd astfel, înțeleg în sfârșit, de ce primul cuvânt, pe care copilul îl aude întâi la școală, răsărind pe buzele profesorului necăjit, este: — Tăcere!

Iată de ce stăruiește atât de mult profesorul, ca la școală să fie tăcere; iată de ce pumnul lui capătă atâtea autoritate, când bate în catedră și strigă cu glasul supărat: „Tăcere!”, iată de ce mâinile lui îndeplinesc o înaltă misiune pedagogică și socială, când rup urechile copiilor, cari nu fac tăcere:

...Pentru că — vorba lui Carlyle — „Tăcerea este mai înaltă decât stelele, mai profundă decât regatul Morței”.

Și mă mai gândesc când vorbesc de religia tăcerii la misticul cugetător și poet Maeterlinck. Vestitul scriitor belgian adoră atât de mult tăcerea, în cât o prețuiește ca fiind starea sufletească cea mai înaltă, pe care o poate râvni omul. Iar despre aceia, cari au cunoscut asemenea stări de tăcere, el spune:

De aceia cei ce le-au cunoscut (tăcerile N. R.) mai des valorează mai mult de cât alții.”

Și recitând aceste vorbe mari nu mă pot opri de a mă gândi tot la... profesorii noștri.

Ba nu zău! Oare de ce profesorii și pedagogia modernă n'au adoptat aceste salvatoare principii ale lui Maeterlinck? De ce la școală profesorii nu admit teoria, că „tăcerea este mai înaltă de cât stelele, mai profundă de cât regatul Morței”? De ce numai la școală elevii, cari tac... la lecție nu numai că nu sunt considerați ca superiori celor ce vorbesc și răspund, dar sunt chiar rău notați și lăsați repetenți? De ce acest reacționarism tocmai la școală, unde se pune baza întregii culturi individuale și naționale?

O, școala modernă are încă multe lipsuri, cari trebuiesc împlinite. Prin urmare, în numele lui Carlyle și Maeterlinck, cer ca până mai e timp și nu va fi prea târziu, și tăcerea elevilor cari nu știu lecția să fie ridicată la rangul acelor tăceri, cari sunt „mai înalte de cât stelele, mai profunde de cât regatul Morței”!

Cocoș.

Vrei domniata

să porți ghete elegante și tari? ➡

Atunci adresează-te cu toată încrederea către

ZIMMERMANN JÁNOS

călțunar de model și ortopedic

ARAD, str. Deák-Ferenc nr. 10.

unde se pregătesc ghete pentru bărbați, femei și copii, cu prețurile cele mai moderate, chiar și pe picioare cu defect. Deposit mare de cele mai bune creme și călcâie de gumă.

Cum se face istorie la noi

În Budapesta apare chiar acum cea mai nouă operă de istorie universală în limba maghiară sub numele „Tolnai Világtörténelme”. Până acum au ieșit de sub tipar șase volume mari. Scopul acestei lucrări e popularizarea istoriei universale și de aceea s'au împărțit 80 mii de exemplare în cinstea tuturor abonaților revistei „Tolnai Világlapja”.

O privire în această lucrare nouă cu pretenții de valoare literară și științifică, poate convinge pe oricine cu câtă patimă, șovinism și preocupare, ba chiar tendință meschină se face istoria în țara noastră.

Iată de pildă o singură pagină din volumul al doilea, care, a apărut în 1910 în ediția a treia revăzută, în care se vorbește de epoca lui Iancu.

„Valahii (o expresie permanentă în întreaga istoria aceasta) ispitiți de măreția romană s'au organizat în forma militară romană. Îmbătați de iluzia unei Daco-Români au făcut-o aceasta. Și ei au putut-o face se explică prin trădarea (!) trupelor împărătești din Ardeal. Aceste s'au alăturat la Români și-au început să observe o atitudine revoluționară față de guvernul maghiar (!)... Urbán, comandantul grănițelor dela Năsăud și Riebel, al celor dela Hațeg, nu s'au subordonat guvernului maghiar, ci pe soldații români i-au silit să joare credință împăratului. Statul major al honvezimei a făcut atenți pe Români la credința, cu care sunt datori (!) guvernului maghiar, dar nici aceasta, nici îndemnul de pace (!) ale baronului Vay n'au avut rezultat. Iar când și preoțimea în frunte cu Andrei Șaguna s'a alăturat la rebeli s'a rupt orice legătură, care mai ținea pe Români în fidelitate.

Comisarul guvernial a fost silit să ia măsuri aspre pentru apărarea autorității statului. În 12 Oct. a fost silit să spânzure pe tribunii Betrăneanu, Siminici și Alexandru Popp. Dar nici Români n'au rămas datori... În 15 Oct. au omorât 150 Maghiari în chinurile cele mai grozave. Iachisiția spaniolă n'a fost atât de neumană în folosirea mijloacelor de tortură, ca ceea ce a săvârșit această ciurdă sălbatică cu oamenii nevinovați ajunși pe mâna ei. N'au cruțat pe nime. Copilul din fașă și moșneagul deopotrivă au căzut jertfă sălbătăciei lor bestiale.

Stateriul lui Puchner din 18 Oct. a însemnat că de-acum fiecare are voie liberă să facă ce vrea. Și aceasta s'a întâmplat, când Valahii puseseră din greu comunele maghiare. Comunele maghiare din comitatele Albei, Zarand, Turdei, Solnoc-Dobâca, Bistrița, Târnava și Hunedoara erau inundate de hordele valahe de tâlhari.

Comandantul rebelilor Avram Iancu, un Valah fanatic, și-a deschis tabăra în munții Abrudului. De aici porneau în lung și lat tâlhăriile.

Rar se găsește în istoria universală un vandalism mai mizerabil ca cel săvârșit de aceștia. Una dintre cele mai îngrozitoare fapte a fost nimicirea Zlagnei... La comuna Presaca s'au oprit și au așezat pe Maghiarii fugari pe un câmp de măruri. Valahii au dat curs liber butoaelor de măruri și au cheuit până la miezul nopții. Atunci s'a ridicat la cap spiritul și a izbucnit din nou țara sălbatică. Unul a propus să omoare pe prizonieri, altul să le ia banii și-apoi să-i omoare. Propunerea asta le-a plăcut mai mult și hoarda sălbatică s'a pus pe lucru. (Descrie apoi omorul celor 600 de Unguri în colorile cele mai spurcate și zice :

Asta a fost cea dintâi faptă culturală a Valahilor pentru eluptarea libertății și a dreptului...

Te prinde mirarea cum de acest popor prost, nenorocit și sălbatic, care în urma îndelungatei conducătorilor și a jugului politic nici azi nu ajuns în cultură mai departe de cum a fost înainte cu o sută de ani și astăzi e dur și răstăit de popii, cari constituie o rușine pentru țară, cum de a fost în stare să săvârșească astfel de brutalități. Frigeau oamenii de vii, le scoteau dinții, le scoteau ochii, le tăiau mâinile și picioarele, îi îngropau de vii, le trăgeau de urechi, — toate acestea erau brutalități la ordin zilnic. S'a întâmplat, că le tăiau picioarele și pe acestea îi ucideau... Bestiile desbrăcate de orice simț de umanitate, au știut iscodi și alte lucruri mai grozave. Pe copii îi sileau să suie pe mâinile lor pe părinți, pe tată îl sileau să pustiască singur familia...

În istoria universală sunt multe cazuri, când confesională sau de partid a iscodit fel de

fel de brutalități. Războiul tâlhăresc al Valahilor din Ardeal însă le-a întrecut pe toate în grozăvie.

N'a fost acesta război pentru libertate, ci un atentat tâlhăresc comis cu devise ticăloase asupra culturii, săvârșit de niște horde nomade miorene, sălbatică stăpânite încă de firea animalică. Fiarele sălbatică, pe cari nu le-a înzestrat natura cu judecată și suflet senzibil au obiceiul să săvârșească teribilitățile, pe cari le-au săvârșit Valahii, din Ardeal urmărind pilda popilor și a conducătorilor lor.

Cu sălbătăciile acestea au plătit valahii din Ardeal marinositatea Maghiarilor, care i-a scos și pe ei din iobăgie ce i-a făcut părtași la toate drepturile”. (Pag. 269—271.)

Iată una din paginile de istorie universală, plină de cele mai urite minciuni, îmbuibată de cea mai murdară expectorație de ură și șovinism, și mai presus de toate lipsită de ori ce bază de adevăr și cunoștință serioasă. Așa se face, istorie la noi, scrisă de profesori universitari cu reputație, așa se popularizează „adevărul”, așa se samănă sămânța binelui și a păcii. Halal de așa știință.

(s.)

Insemnări

...„Szekosan Lukreczia szomoru szivvel tudatja hogy... etc... etc... Dr. Szekosan Romulusz tartalekos hadnagy és ügyv. jelölt meghalt etc... etc...”

Ce ironie a soartei, în acest anunț de doliu!

Cândva pe vremuri, — nu așa de mult — domnia o altă viață, un alt spirit în sânul studenților dela universitatea din Cluj! Erau câte 150 de inși înscriși la Societate și băjbăiau salele de mulțimea băieților ce se adunau la Cămină. Acolo se citeau cărți și gazete, se discuta cu focul tinereții entusiaste chestiile ce preocupau orice suflare românească! Era tinerimea din Cluj un factor important, care la toate mișcările românești lua parte, la locul de frunte își spunea cuvântul, în toate manifestațiile obștești;

Nu se putea scrie în foile șoviniste din Cluj, nici cea mai mică insultă la adresa noastră, fără a fi tras respectivul Schreib-Moritz la răspundere și nu odată pocnia biciul, în piața Clujului pe mutra cutărui gazetăreț evreu, care și-a permis să scrie minciuni obraznice la adresa națiunii românești! Vremea aceea putem zice, că a fost timpul de aur în viața studenților din Cluj!

Tinerimea din Cluj, avea nu numai un rol conducător în viața socială și politică românească, ci impusese și un respect considerabil străinilor, față de națiunea românească.

Și lucrurile erau așa, fiindcă tinerimea din Cluj, avea de conducător pe vremurile acele, un tânăr neobosit și însuflețit, care tot sufletul și toată ființa lui a pus-o în serviciul cauzei românești și a luptat cu o energie neobișnuită astăzi pentru o viață mai bună a studenților din Cluj!..

Era dr. Romul Secoșianu!

Acum s'a dus!..

...A fost și mai bine pentru el. În anii din urmă însuflețitul luptător naționalist era numai o umbră tristă, a unor vremuri frumoase și apuse de mult.

Își istovise toată energia vieții și pe nesimțite i-s'a risipit și averea mică ce o avusese! Prietenii de odinioară, rând pe rând l'au părăsit și tribunul înfocat cu fața senină și glasul tremurător, ce era odată, a trebuit să-și sfârșiască viața atât de agitată singur și părăsit într'un spital din Cluj.

Și ca o crudă ironie:

La groapa luptătorului român, sora lui ungerită, măritată după un învățător de stat și el Român ungerit, într'un anunț unguresc, aduce la cunoștința tuturor moartea iubitului ei frate!

Am scris „tuturor”. Dar unde au fost acestea? Prietenii de odinioară și tovarășii de luptă ai eroului unde au fost la înmormântare?

Și câte clipe vesele și fericite le-a făcut uitatul de astăzi, multora de aici, când era încă în floarea vieții!

Ar fi fost o pioasă datorie pentru prietenii de atunci, să-i arunce cel puțin un bulgăre în groapă când sa dus pe vecie!

Și tinerimea dela universitate al cărui conducător falnic a fost el odată, de ce a lipsit în întregime de lângă sicriul lui simplu? Dar nu-i de mirare, la noi toate se uită... toate...

Ca un vechi tovarăș de muncă și luptă ce am fost regretatului luptător, am ținut să-l însoțesc și în drumul din urmă — pe care l-a făcut la locașul de veci.

Din morgă, unde sunt așezați cei ce n'au pe nimenea, l-am dus la groapă!

Pe sicriu, două cununi din flori măiestrite și un mic buchet de „Nu mă uita” al meu! Alături plângea sora lui și se bocea în ungurește! Un clopot mic își trimite glasul slab din biserică a ortodoxilor, doi bulgări cad în groapă, apoi tot mai mulți, preotul rostește o rugăciune și Romul Secoșian, a dispărut dintre noi.

Odihnească în pace... căci în viață multă odihnă nu a avut!

Ion Spetează.

Rețete culinare

Purcel pe varză.

Luăm un purceluș de lapte curățat de mațe și de măruntaie. Îi băgăm picioarele din față pe sub piele, și pe cele din spate le legăm cu o sfornică. Îl sărăm, îl băgăm într'o frigare pe un foc potolit.

Ungem pielea cu rum să se glaseze, și îl frigem în grăsimea lui.

Apoi călim varză tăiată mărunțel cu bucăți de slănină, boabe de piper și bulion. O garnisim cu felii de slănină piperate cu roșu și peste tot așezăm purcelul, pe care-l împodobim cu mărar și pătrunjel verde în urechi și gură.

Friptură de creeri.

Luăm o pereche de creeri de vițel sau de vacă, îi curățăm de sânge și de piele, îi ținem puțin în apă rece, îi fierbem și îi tăiem felii. Îi tăvălim prin gălbenușul unor ouă bătute; apoi îi trecem prin făină și îi prăjim cu untul înfierbântat. Creerii se servesc la masă cu trufe sau cu ciuperci.

Creeri gătiți.

Curățăm creeri ca mai sus, apoi îi punem să scadă într'un sos cu făină și zeamă de carne, în care am adăugat pătrunjel, o ceapă tocată și foi de dafin. Lăsăm să scadă împreună și îl servim la masă cu o saladă de murături, spălate cu apă caldă și preparate apoi cu lămâie și unt de lemn.

RECURSURI

De curând a murit în America Baker Eddy, fondatoarea sectei creștinilor științifici. Această sectă, care, odată cu încetarea din viață, a aceleia care îi dăduse ființă, fără îndoială, că va porni spre slăbire, a avut într'un timp peste un milion de adepți și peste 660 biserici în toată America. Avântul acestei secte, care ar putea fi socotită expresia celui mai pronunțat misticism, începe odată cu prima lucrare a întemeietoarei sale: „Știință și sănătate cu o cheie a Sfintei Scripturi” publicată în 1875 în 250.000 exemplare. În 1883, apoi a creiat „Jurnalul științei creștine”.

Această sectă proclamă atotputernicia spiritului, propagă disprețul pentru tot ce formează materia și nu recunoaște existența greșelii, păcatului, boalei, oboselei, morții. Boala ar fi numai ceva subiectiv și credința și rugăciunea ar fi în stare să ducă tămăduire. E, dupăcum se vede, o sectă ale cărei credințe trec peste secretele științei. Foarte mulți dintre adepți de altfel au murit fără doctor și foarte multe procese au avut loc pentru asta.

De altfel secta, pe lângă numărul destul de însemnat al adepților, are în centrul său, în Boston, o catedrală a cărei volorare se urcă la 10 milioane.

Agricultură. — Industrie. — Comerț

Reprivire

asupra tovărășiilor agricole din Germania

Primele tovărășii din Germania în înțeles modern, au fost întemeiate la anul 1849.

Părinții acestor instituțiuni sunt Schulze Delitzsch¹⁾ și Reiffeisen²⁾. Numele acestor doi bărbați vor fi scrise pe veci cu litere de aur în istoria economiei naționale a poporului german. Și pe dreptul, căci arborășul plantat de dânsii, îngrijit apoi și cultivat până la moartea lui, astăzi ie un arbore gigantic, care își estinde ramurile sale peste întreg imperiul german.

Pe la anii 1847-48 fiind relațiile economice a poporului nemțesc destul de vitrege — poate cam așa cum sânt la noi azi — s'a pus la desbatere în adunarea națională prusiacă întrebarea: Cum s'ar putea ajuta economiceste micii proprietari dela sate și meseriașii dela orașe?

S'a discutat mult asupra acestei teme și s'au făcut fel și fel de planuri și teorii. Schulze Delitzsch, membru și dânsul al acelei adunări, era de părerea, că mici proprietari și meseriași numai atunci vor înainta, dacă se vor ajuta ei pe ei, acolo la satele sau orașele lor.

Ajutorul acesta reciproc îl înțelegea Sch. Delitzsch așa; Țăranii dintr'o comună se vor întovărăși legându-se printr'un fel de contract, că vor pune cu toții bani la olaltă și vor face o bancă la ei în sat cu scopul, ca să se împrumute de aci tot dânsii la un caz de lipsă, bine înțeles pe lângă interese de tot mici. Ori se vor lega, că nu-și vor mai vinde cele de prisos și cumpăra cele de lipsă unul fiecare de capul său, ci vor cumpăra și vinde în comun. Prima încercare a făcut-o Delitzsch la anul 1840 înființând în comuna sa natală (Delitzsch) o așa numită „Kranken- und Sterbekasse“ precum și o întovărășire a păpușarilor și mășarilor, cu scopul de a-și procura în comun materiul brut.

Cu doi ani mai târziu la 1851 văzând că începutul făcut e bun, a întemeiat Delitzsch în comuna Eilenburg cel dintău „Vorschussverein“ pe basă ajutoriului reciproc (Selbsthilfe) și cu chie-zășie nelimitată³⁾. Scopul acestei tovărășii iera: să împrumute membrilor sume mai mici și pe o durată scurtă. Va să zică după cum spune și numirea de „Vorschuss“, de aci puteau anticipa membri oareși-cari sume pentru ași face năcazurile mai urgente până fac rând de bani, vânzându-și produsele economice.

Însoțirile lui Delitzsch în curând au găsit o mulțime de imitatori nu numai în Prusia ci și în Saxonia.

Tot la anul 1848 a fondat și Reiffesen prima sa tovărășie în comuna Flammersfeld. Scopul acestei însoțiri era mai ales să lupte contra sam-sarilor negustorilor de vite. La 1854 a înființat Reiffeisen a 2-a însoțire în comuna Heddersdorf. numită: Wohltätigkeitsverein (societate de bine-faceri) I. Însoțirea aceasta era mai mult o societate caritativă; să îngrija de educarea băeților orfani, ajuta pe zilerii, cari nu căpătau de lucru, uneori cumpăra și vite, pe cari le da membrilor mai săraci cu condiția să le plătească în 5-6 8 ani și pe lângă rate și interese mici.

Văzând Reiffeisen că cele 2 însoțiri ale sale cari au în vedere numai scopuri caritative, nu prea înfloresc, a fondat la anul 1864 o a treia însoțire tot în comuna „Heddersdorf“. Însoțirea aceasta era după modelul tovărășiilor lui Delitzsch, adevă pe basă cooperativă, având să răspundă cu întreaga sa avere fie care membru, pentru eventualele pierderi ce ar fi avut „însoțirea“. Împrumuturi se dau numai și numai la membri.

¹⁾ Schulze-Delitzsch s'a născut la anul 1808 în „Dellitzsch“ provincia Saxoia. A murit la anul 1883. A fost iurist și bărbat de stat. Studiile și le-a făcut la univ. din Halle.

²⁾ Reiffeisen s'a născut la 1818. A murit la 1888. Bărbat cu mai puține cunoștințe juridice, în schimb însă dânsul a fost un spirit practic și mare prietin al poporului. A fost ani de-a rândul Bürgermeister în diferite orașele de pe valea Rinului.

³⁾ Adevă fiecare membru, la un caz de faliment, garantează nu numai pentru suma care a subscris ei garantează cu toată averea sa.

Guvernele tuturor provinciilor germane au salutat cu bucurie începutul acestor noi instituții, cari aveau să îmbunătățească starea materială a poporului. Deci, nu numai că n'au împiedecat dezvoltarea lor, ci din contră: prin legi acomodate și favorabile au grăbit dezvoltarea acestor însoțiri sătești.

Atăzi în Germania sunt 24.175*⁴⁾ tovărășii agricole și numărul lor crește din zi în zi.

Felul tovărășiilor e diferit, după lipsele și ocupațiunile locuitorilor din diverse ținuturi.

Cele mai multe sunt așa numitele; „Kreditgenossenschaft“-uri sau „Reiffeisen-Verein“-e. Numărul acestor e 15 616. „Molkereigenossenschaft“-uri (Lăptării). 2265 de tovărășii pentru vinderea și cumpărarea în comun și 2836 tovărășii, cari au de scop diferite întreprinderi.

După cum se vede mai sus, cifra cea în mare o ating băncile sătești (Kreditgenossenschaft“-urile). Lucrul e ușor de priceput: Oricare ar fi ocupația locuitorilor, fie că sunt agricultori, fie că se ocupă cu vieritul, fie că se îndeletnicesc cu cultivarea vitelor, de împrumuturi bănești toți au lipsă. Afară de aceasta cele mai multe bănci sătești, pe lângă acordarea de împrumuturi mai fac și alte întreprinderi, cari ar putea fi spre folosul membrilor. Foarte multe bănci sătești sunt totodată și însoțiri pentru vinderea și cumpărarea în comun.

În locul al doilea urmează lăptăriile. Acestea sunt de două feluri a) tovărășii pentru valorarea laptelui și b) tovărășii pentru prelucrarea laptelui.

Tovărășiile pentru valorarea laptelui sunt mai ales în satele ce cad în apropierea orașelor.

Însemnătatea acestor însoțiri e avantajoasă, atât pentru producători, cât și pentru cumpărători.

Producătorii pe de o parte, prin faptul, că-și vând laptele în comun, prin tovărășie formează un fel de trust, și dispun de piața de lapte, iar pe de altă parte, țărancele nu-și mai rup încălțămintele și nu-și pierd vremea, fugind în fiecare zi cu laptele la oraș.

Cumpărătorii poate că vor trebui să plătească laptele ceva mai scump, dar în schimb sunt siguri, că li-se servește prin „lăptărie“ totdeauna lapte bun, nefalsificat și totdeauna la oră fixă.

Lăptăriile pentru prelucrarea laptelui, sunt răspândite prin satele ce nu cad în apropierea orașelor.

Aci se pregătește din lapte: unt, diferite speții de caș și cașcaval, cari apoi se valorează cât se poate de bine la orașele mari.

În locul al treilea vin tovărășiile pentru vinderea și cumpărarea în comun. Scopul acestor însoțiri, e să valorizeze în comun, mai ales bucatele țăranilor — respective a membrilor — precum și să procure în comun toate cele de lipsă pentru economi, ca diferite feluri de gunoi artificial, sămânțe, sare, cărbuni pentru foc, lemne etc.

Dintre cele 2836 de tovărășii cu scopuri diferite, cele mai multe sunt însoțiri pentru valorarea vinului și a strugurilor, apoi pentru valorarea poanelor, pentru conducerea de apeducturi, pentru procurarea și folosirea în comun a mașinelor și a recuisitelor economice, tovărășii pentru vinderea și asigurarea vitelor etc.

Tovărășiile acestea, să nu ne închipuim, că lucrează izolate unele de altele. Din contră, ele sunt unite tot pe bază cooperativă în centrale. Membri centralelor sunt numai și numai tovărășiile sătești. După raportul ce s'a făcut astăvară cu ocaziunea adunării generale a tovărășiilor din Germania ținută la Koblenz numărul centralelor e de 65. Dintre acestea sunt 88 case centrale și 27 centrale pentru vinderea și cumpărarea în comun. Venitul anual al celor 65 de centrale 1909 de 5.019.543,039 mărci.

Apoi, toate tovărășiile dintr'un anumit ținut, cu centrale cu tot sunt legate „Unium“ numite „Verband“-uri.

*⁴⁾ Datele sunt luate după raporturile lunare dela „Rechsverband“.

Scopul acestor uniuni (43 la număr) e ca să promoveze toate interesele, cari cad în sfera de activitate a cooperativelor misiunea aceasta și o îndeplinesc, reprezentând și apărând interesele cooperativelor, perfecționând instalarea și conducerea lor prin trimiterea de bărbați experți la fața locului. Apoi în virtutea legii din 1908. „Verband“-urile sunt nu numai îndreptățite, ci obligate chiar să controleze activitatea tuturor tovărășiilor.

Tot în cadrul de activitate a acestor uniuni cade și lățirea mai departe a tovărășiilor precum și înființarea de centrale acolo unde cere trebuința.

„Verband“-urile iarăși sunt legate într'o uniune, care poartă numele de: Reichsverband der deutschen landwirtschaftlichen Genossenschaften, cu sediul în Darmstadt.

În fruntea acestei uniuni, astăzi stă dr. Haas consilier intim, iar membri în comitet sunt directorii celor 43 de „Verband“-uri.

Uniunea s'ar putea numi un fel de ministeriu al cooperativelor germane.

Astfel fiind consolidate cel puțin 24 mii de cooperative agricole, e ușor să ne închipuim starea bună a poporului german, și să credem, că pe aici în unele părți lipsesc aproape cu totul periciunații, cari la noi au început să se năpustiască și asupra satelor celor mai ferite.

Adrian Oțoiu.

Probleme economice

Cu cât aprofundăm mai mult chestia — emanciparea țărânilor noastre, — tot mai mult ajungem la convingerea, că la noi s'a făcut și se face prea puțin în aceasta direcție.

Înființarea unei „Agricole“ sau cum o vom numi, nu mai poate întârzia. O reclamă cu insistență spiritul timpului, mizeria fraților țărani și dragostea de neam a conducătorilor noștri de ori ce categorie. Și se impune înființarea fără zăbavă a unei astfel de instituții și din motivul, ca să avem un for suprem, care, cumpănind și chibzuind mijloacele și căile ducătoare la scop, să aibă și greutatea și autoritatea necesară de a putea urni acțiunea de salvare și înaintare în cele economice pe toate plaiurile călcate de opinea românească, după puțină dintr'o dată.

O astfel de acțiune generală ar angaja bine înțeles toate forțele de cari dispunem la muncă. Și nici că se poate altfel. Problemele economice sunt pentru toate popoarele, dar mai cu seamă pentru noi Români, tot odată și probleme naționale „par excellence“. Ori, în lupte naționale nu încap altă lozincă, de cât unul pentru toți și toți pentru unul! Prin urmare nu putem admite nici o restricțiune după caste sociale în privința colaborării la astfel de muncă națională.

Dar sarcinile trebuie repartizate. La aceasta repartizare am crede de bine să aplicăm un metod mai modern, preconizat de atâți sociologi ai timpului de față, folosind cheia impozitului progresiv.

Astfel vom încredința partea cea mai grea din munca națională ce am dori să se întreprindă aceloră dintre intelectualii noștri, cari se bucură mai mult, mai nemijlocit de stima și încrederea poporului. Aceștia sunt: preoții și învățătorii.

Date fiind condițiile speciale sub cari sunt alcătuite și conduse școlile noastre, — aproape numai după nume — populare, precum și situația ce s'a creat învățătorilor noștri prin acele legi și ordinațiuni fără număr, fără rost, cari stânjenesc în dezvoltarea unei activități mai largi în senzul preocupărilor noastre, — date fiind aceste împrejurări, gândul nostru se va îndrepta în primul rând către preoți.

Nu vrem să zicem prin aceasta, că dispensăm învățătorii de orice îndatoriri sub acest raport. Din contră. Ei vor trebui să prepare terenul pentru toate acțiunile spre progres. O evolu-

luje binefăcătoare în viața noastră socială și economică numai cu concursul lor vom putea realiza.

Ei sunt chemați a crește, a cultiva și a însuși tinerele vlastare ale neamului în spiritul progresului de mai târziu. Și având oare-care bunăvoință nu le va fi greu a găsi chiar și în cadrele atât de înguste, cari cercuesc în aceasta privity activitatea școlară, destul teren și ocazie pentru a putea infiltra în inima și mintea atât de primitoare a elevilor dragostea de muncă asiduă, inteligentă și rodnică atât pentru ei, ca indivizi, cât și pentru neamul lor. Invățătorilor harnici li-se dau doar atâtea ocazii, — fie în decursul lecțiilor, fie în timpul rezervat recreației sau și mai bine cu prilejul excursiunilor ce ar trebui să aranjeze cât mai des, — de a pregăti școlarii și pentru școala vieții în care au să intre.

Elementele astfel pregătite mai lesnicios își vor putea câștiga „pânea de toate zilele“, mai ușor se vor putea uni spre luptă comună, — și astfel și izbânda ne va fi mai asigurată.

Sarcina de a instrui mai departe absolvenții școlilor populare, de a conduce și a povățui poporul în toate păsurile sale, am-voi să fie rezervată preoților noștri. — Despre aceasta vom vorbi într'un număr viitor. C. Băilă.

INFORMAȚIUNI

De-ale noastre.

Arad, 4 Februarie 1911.

Reuniunea economică în Brad. (Convocare). Subscriși în frățească armonie consfătuindu-ne am rostit: înființarea unei Reuniuni economice care se va extinde peste preturile Brad și Baia-de-Criș. Reuniunile economice, însoțirile sunt mântuirea cetățenilor. Joi la 16 Februar n. a. c. dimineața la 11 oare iar ne vom întruni la hotelul „Coroana“, în casină și vom statori statutele, legea după care se va îndrepta lucrarea reuniunii noastre.

Scopul reuniunii e: să ne luminăm unii pe alții; să ne sprijinim în toate cele bune, frumoase, plăcute și folositoare; să dăm plugarilor muncitori povețe, altoi, semiuțe mni bune, unelte agricole mai corespunzătoare, vite de soiu ales; să-i învățăm cum să le îngrijească, cum să-și vândă cu dobândă mai mare mărfurile, cum să-și le procure, cum să scape de sărăcia, care tot mai tare se apropie de noi ș. a. Reuniunea o vor conduce fruntași aleși, pe cari noi toți îi vom sprijini prin conlucrare armonică. Membru al reuniunii economice se poate face fiecare cetățean onest, plugar ori cărturar, care plătește pe an taxa de 1 (una) coroană, mai mult sau mai puțin, după cum vrea și cum vom statori în statute. Din taxe și din sprijinul ce ni-l va da crăescul guvern al țării, îndată ce reuniunea va intra în viață, își începe lucrarea. Cum vom lucra, așa ne va ajuta Dumnezeu! Înțelegeți deci fiecare om cinstit, plugar și cărturar și faceți-se membru al reuniunii economice și alerge la adunarea din ziua mai sus pomenită! Toți prietenii muncii, cari vor primi convocări și liste de înscriere se retrimită lista dd. dr. P. Opiș și Rudolf Adam până Joi în 16 Februarie n. a. c., ca să ne putem orienta și raporta despre aceasta la adunare.

Sus să avem inimile! Înainte, și tot înainte să dăm, căci numai prin însoțire și muncă cinstită ne vom mântui de nevoi și ispite.

Comitetul organizator: Alesandru Mihalus, inginer suprem reg. silvic. dr. Pavel Opiș, profesor gimn., Găspăr Armin subst. inspector de școale, Alesandru Draia, proprietar și Adam Rudolf, procurist la soc. 12 apostoli, Popper Ignatie, secretar la soc. 12 apostoli, Molnár Ludovic, forestier la soc. 12 apostoli, Auer Emeric, func. la Bruderlada dela soc. 12 ap., Benkő An-

dreii, inspector reg. de școale, Indreiu Ioan, preot în Cebea, Gavril Sîmedria, preot în Scroafa, Hegyi Paul, director de școale în Brad, Som Ermil, inv. Seiler Carol, profesor, Szabó Ludovic, notar cercual în Brad, Kilin Mihail, notar cercual în Criș-tior, Ioan Ilieș I. Giurgiu, plugar în Cebea, Iosif Tisu I. Iosif, plugar în Cebea, Petru Tisu I. Ioan, plugar în Cebea, Pavel Lazar, inv. în Mesteacăn, Petru Bota, notar în pens. Toma Oțel, zidar în Brad, Avram Simulescu, plugar în Mihăleni, Kelecsényi George, comptabil cercual.

Brad, 30 Ianuarie 1911.

Petrecri.

Concert în Oradea-mare. Reuniunea rom. de cântări „Hilaria“ din Oradea-mare invită la *Concertul urmat de dans*, ce se va aranja Joi, 16 Februarie, st. n. 1911, în sala mare dela „Kereskedelmi Csarnok“. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat pentru fondul Reuniunii „Hilariei“ și masa studenților academici. Suprasolvirile se primesc cu mulțămită la adresa domnului Ioachim Marta, funcționar la banca „Biho-reana“ și se vor publica. Comitetul aranjator: Dr. Coriolan Pap, Mihail Pavel, Ioan Papp, Gheorghe Tulbure, Dr. Demetriu Kiss, preșidenți de onoare. Dr. Grigorie Egri, v. preșident, Dr. Romul Papp, preșident, Teodor Popa, secretar, Eugen Sibian, casier, Dr. Savu Marta, fisc. Nicolae Fîru, dirigent de cor. Ioan Albon, Justin L. Anca, Dr. Sever Andru, Gheorghe Banc, Valeriu Bolcaș, Ionel Buna, Romul Barbu, Dr. Ioan Boroș, Augustin Câmpian, Ioan Ciulean, Dr. Ioan Câmpian, Dr. Augustin Clavici, Dr. Iuliu Chiș, Nicolae Chiș, Ioan Cerbu, Dr. Ioan Codrean, Dr. Moise Cooșiu, Victor Ciurdar, Gheorghe Costa, Cornel Cosma, Ioan T. Cosma, Nicolae Dancu, Octavian Daminescu, Iosif Diamandi, Ioan Fekete, Gheorghe Fitero, Alexandru Ghera, Iuliu Chențiu, Dr. Paul Gall, Ludovic Gogia, Dr. Valeriu Hetco, Lazar Huf, Petru Iurescu Demetriu Kővári, Romul Laza, Dr. Demetriu Lascu, Iuliu Leuca, Dr. Vasile Maior, Iosif Mangra, Dr. Demetriu Mangra, Vasile Mărcuș, Ioachim Marta, Gheorghe Morariu, Cornel Neagu, Eugen Nyéki, Ioan Papp, Valeriu Păcurariu, Ioan Petra, Iancu Pop, Mihail Popa, Vasile Popovici, Dr. Gheorghe Popovici, Trăian Pinteru, Dr. Teodor Prodanovici, Vasile Rugea, Nicola Rocsin iun, Cornel Sima, Ioan Sándor, Trăian Sala, Dr. Faust Selăgian, Virgil Selăgian, Mihail Szilágyi, Trăian Șurlea, Ioan Șurlea, Dr. Ioan Sferie, Paul Teochar, Teodor Vașca, Nicolae Vékony, Dr. Aurel Zigre, Dr. Nicolae Zigre.

Societatea de lectură „Ion Popasu“ a tinerimei studioase dela institutul teologic și pedagogic din *Caransebeș* invită la *ședința festivă*, ce o va aranja Duminecă, în 30 Ianuarie, 1911, st. v. (sf. Trei Ierarchi) în sala hotelului „Pomul verde“. Inceputul la ora 8 seara. Programul: 1. I. Costescu: „Doina zic.“, exec. de corul societății. 2. I. Gheța, stud. teol. c. III: „Ioan Popasu“, disertație. 3. G. Bellini: „Introducere din opera Norma“, exec. de orchestra societății. 4. St. O. Iosif: „Credința“, decl. de A. Dobosan. ped. c. IV. 5. A. Sequens: „Cântec haiducesc“, exec. de corul societății. 6. V. Pop: „Aventurile unui sătean la București“, dialog, predat de I. C. Buracu, stud. teolog c. III, și G. Molin, ped. c. III. 7. I. Vidu: „Vraja“, exec. de corul societății. 8. G. Coșbuc: „Nebunul“, pred. de I. Alexandrescu, stud. teol. c. II. 9. V. Vlad dela Marina: „Calul lui Doancă“, pred. de P. Popa, stud. teol. c. II. 10. * *: „Marș român“, exec. de orchestra societății.

După program urmează dans!

Din patrie.

Abuzurile administrației în Hunedoara. Comisiunea trimisă de ministerul de interne pentru a cerceta cunoscutele fărădelegi ale administrației a fost la Hațeg. Corespondentul ziarului „Az Est“ a intervievat un membru al acestei Comisiuni. Iată declarația:

— Comisiunea a cercetat oficiul preturei și cele orașenești din Hațeg, unde a constatat mari anomalii și abuzuri contra cărora se vor lua măsuri energice.

Funcționarii vinovați, după terminarea anchetei vor fi pedepsiți.

Partea cea mai mare a funcționarilor nu sunt la nivelul chemării lor.

Iar direcțiunea oficiilor mai ales față de an-tistiile comunale dovedește o vinovată indulgență și lipsă de energie.

Cercetările vor urma și la Deva și împrejurime.

Duel american. Un locotenent de honvezi a dispărut de vr'o câteva zile dela locuința sa din Alba regală.

A lăsat o scrisoare adresată unui amic al său, în care spune, că se va sinucide, deoarece alesese bilă neagră într'un duel american. Prietenul a anunțat cazul la forurile militare și polițiale din Budapesta, cari au trimis la moment dedec-tivi în toate hotelurile, dar nu l-au aflat. Acum comandantul militar a primit știrea că nefericitul locotenent s'a împușcat într'o comună din provincie.

Din străinătate.

Francisc Ferdinand în Croația. Conte Ladislau Majláth a invitat pe moștenitorul de tron la vânat pe moșia sa din Croația. Moștenitorul l-a avizat, că primește invitația și va veni împreună cu soția sa la începutul lui Martie.

Pregătirile Greciei în vederea unui războiu. Ministrul de război a rechemat de urgență pe toți ofițerii greci aflați în străinătate, spre a-și relua serviciul în front, în vederea marilor manevre ce se vor face în curând în Thesalia.

Pregătirile militare, pentru un eventual război, sunt complet terminate.

— O comisiune de remontă a cum-părat, în Ungaria, 500 cai, cari urmează să fie aduși cel mai târziu la începutul lui Martie.

Logodna ficei Țarului desmințită. Se des-minte știrea despre logodirea marei ducese Olga, fiica mai mare a Țarului.

Nou Statut de curte pentru familia regală din Serbia. Ziarul „Pravda“ a publicat noul Statut al familiei regale din Serbia. Scopul statutului este, să precizeze succesiunea pe tron și să asigure regelui cea mai largă jurisdicțiune asupra membrilor din familia regală. Statutul nu va fi înarticulat ca o lege regnicolară, ci își va primi aprobarea constituțională întocmai, ca schimbarea de succesiune la 1909. Statutul constă din 19 articole și cuprinde mai multe pedepse mai ușoare ca admoniție și exil, iar ca pedeapsă mai grea *excluderea din familia regală*. Pentru a încunja discuția asupra Statutului în Scupștina, Statutul a fost trimis tuturor comitetelor executive ale partidelor politice, cari și-au dat aprobarea.

Perfecționarea telegrafului fără fir. Profesorul dela școala superioară de chimie Rudolf Goldschmidt, din Darmstadt, cum i se anunță unui ziar din Frankfurt, are o invențiune de însemnătate epocală pe terenul telegrafiei fără sârmă. Invenția se bazează pe descoperirea unor unde electrice produse artificial. E vorba de a fabrica deci undele electrice. Aceasta descoperire ne pune în evidență delăturarea cablului submarin. Inventatorul a arătat aparatul și principelui Prusiei Heinrich și a dat dovadă că funcționează perfect.

Războiul vamal dintre Turcia și Bulgaria. Miniștrii bulgari au declarat în Sobranje, că Turcia este de vină, că nu se poate încheia convenția vamală dintre cele două State. Ziarul „Tanin“ desminte aceste știri și publică toate fazele des-

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală. □

baterilor celor două State, din cari se vede, că Bulgaria a observat totdeauna o finută nehotărîtă. Ziarul sus amintit își exprimă regretul, că după toate acestea guvernul otoman mai continuă discuțiunile cu Bulgaria.

Fabrică de bere în Herțegovina. Guvernul Bosniei a conces unui consorțiu susținut de o mare bancă din Praga, înființarea unei fabrici de bere pe acții în Herțegovina în localitatea Capljina.

În felul acesta și Herțegovina își va avea fabrica ei de bere. Înființarea acestei fabrici înseamnă o pierdere însemnată pentru fabricile din Ungaria, cari, afară de cea din Pilsen, ele au procurat bere pentru Herțegovina întregă.

Desființarea legatiunilor portugheze. O telegramă din Lisabona desminte știrea despre apropiata desființare a legatiunilor portugheze din Viena, Berlin și Petersburg și înlocuirea lor prin simple consulat generale.

x **Astma, palpitațiunile de inimă** de multe ori sunt rezultatul scaunului neregulat: zilnic jumătate de pahar de apă amară, naturală „Ferencz József” pe nemâncate, ajută cu efect circulațiunea sângelui stămpărând astfel congestiunea de sânge. **Apa „Ferencz József”** scrie renumitul medic de nervi, profesorul dr. Krafft-Ebing din Viena, o folosesc cu drag pacienții și efectul se arată deja la câteva ore după întrebuițare. Se capătă în prăvăliile de apă minerală și în apotece.

x Înțelegeți, că în contra **catarului, răgușelei și a flegmei** este într'adevăr un mijloc excelent **Elsafluidul** lui Feller. Și noi înșine ne-am convins, că de fapt vindecă dureri piept și de laringe, alină tusa și învioșează întreg fizicul. O duzină de probă cor. 5, 2 duzine cor. 8-60 franco. Se prepară exclusiv în apoteca lui Feller, Stubica, Centrale Nr. 122 (c. Zagrab).

x **Prăvălie nouă de ceasornice și juvaerice** în edificiul școlii de fete din strada Weitzer János. Prețuri surprinzător de mici. Serviciu prompt. Repararea orologelor se face pe lângă garanție. Se roagă de sprijin binevoitor, pururea gata de serviciu, **Vogel László** orologier și juvaeriu. *Arad în edificiul școlii de fete din str. Weitzer János.*

POȘTA REDACȚIEI

P. de B. Acestea nu, dar vă rugăm a ne trimete altele.

N. Tomici. Articolul „Rolul femeii române,” ori nu l-am primit, ori s'a pierdut prin vre-o împrejurare. Vă rugăm a ni-l retrimite.

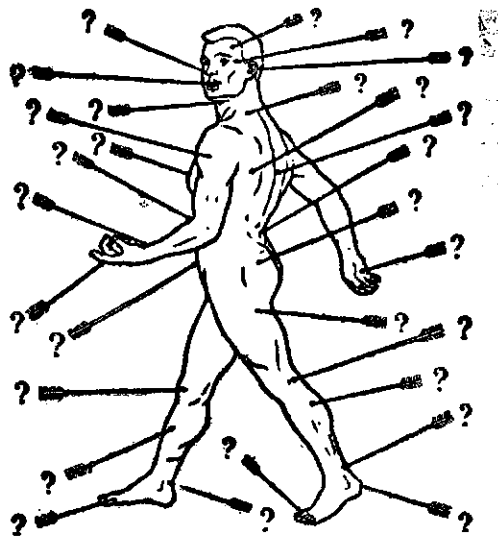
Redactor responsabil: **Atanasiu Hălmăgian.**

Candidat de avocat

cu praxă bună, află momentan aplicare în cancelaria avocatului

Dr. Alexandru Morariu
Elisabetopol (Erzsébetváros).

Te doare ceva?

I. **Renumitul „Fluidul Eliza” alui Feller** e, după experiențele noastre liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă reumă (spure), slăbire de nervi, junghieri în coaste, influența, dureri de cap, de dinți, de spate, amorteală, durere de ochi, migrață și multe nepomenite aci. Fluidul Eliza al lui Feller e folosit cu efect fără păreche la răgușală, catar, dureri de piept și gât și morburi din curent ori răceală. Adevărat e numai dacă pe sticlă este numele „Feller”. — 12 sticle mici sau 6 mari, ori 2 sticle speciale, K. 5 franco.

II. Vestim apoi, că lumea folosește cu efect distins și sigur **Plulele-Rebarbara** de mână alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârșiri, lipsă de poftă, arsuri de fier, greață amestecată, răgăeli, haemeroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 cor. — Să ne ferim însă de imitațiuni și să adresăm acurat așa:

Engen V. Feller, apotecar.

Stubica, Centrala 122 (comit Zagrab).

Magazinul electrotehnic al lui:

Kalmár József Arad

Str. Salac Nr. 2. :: Telefon: 242

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc. etc.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.
Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Ezigányszerelem” și din „Balkáni herczegnő”

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă”.

Atelier de măsărie

aprovizionat cu cele mai nouă
mașini, model nou.

Cu respect încunoștințez pe cei interesați, că am deschis atelier înzestrat cu modelul cel mai nou de mașini pe strada **Mikes Kelemen, nr. 45—47 în Arad.**

Primesc orice însărcinare de specialitate cu cele mai moderate prețuri asigurându-va de executare promptă și acurată.

Rog generosul sprijin, cu cel mai profund respect

Kronberger István,
stoler (măsar) de model.

Se primesc învățacei, cari știu românește.

Mare asortiment

de
ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas albastru și trandafiriu, din piele de lack și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghet.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (10)

Nádray Mihály

birou de arhitectură

Arad, Fejsze-utca nr. 34.

Execută tot felul de planuri și zidiri în bransa aceasta. Execuție constiențioasă. Prețuri foarte moderate. La dorință execut planuri și prospecte.

fructificarea cea mai bună și cea mai modernă de capital!

Tuturor aceloră, cărora le zace mai puțin în interes, să-și lase capitalele lor erezilor, decât să-și asigure sieși un venit anual mai mare, deci tuturor căsătoritorilor fără copii etc., dar și aceloră cari în urma funcției lor, nu se bucură de penziune ca d. p. negustorii, cafele, diurniștii, etc.

le recomandăm

la singura bancă de asigurare indigenă Transsylvania

să-și acuire o

asigurare de penziuni pentru capitalele lor.

După tariful nostru de penziuni poți primi, d. ex.: pentru un capital de Cor. 10.000. — depus la

40 de ani o penziune, care începe la 60 de ani cu 12.70%	K. 2270.
45 » » » » » 60 » » 9.40%	» 940.
40 » » » » » 65 » » 20.90%	» 2090.
50 » » » » » 65 » » 10.90%	» 1090.

pe când efectele, cassele de păstrare, etc., aduc după același capital abia cel mult 4.5% = K. 450.

O asigurare mai favorabilă de vârstă abia se poate închipui.

Afară de acela mai recomandăm și tarifele noastre nou introduse (I. G), X. G) și XIX G), la cari după tot la trei ani de asigurare se plătește o parte de câștigul de 40%.

Toate celelalte asigurări pe viața omului se primesc în cele mai favorabile condiții.

Prospecte se trimit la dorință franco și informații se dau la Direcțiune în Sibiu și prin reprezentanți cu cea mai mare plăcere.

Reprezentanță pentru Arad se află la D-I-Iullu R. Herbay, strada Széchenyi Nr. 1.

Fiți atenți la firmă!

De astădată publicul — din cauza marelui aglomerării de mărfuri — va putea cumpăra ieftin. Spre orientare las să urmeze un scurt extras:

Cămăși tricot, cupțușite cu plisă dela	75 cr.	Cătrinte	25 cr.
Pantaloni tricol, " " "	75 "	Jambiere pentru femei	" 75 "
Cămăși fine pt. bărbați	99 "	Ghete femeiești de iarnă	" 60 "
Cămăși fine bărb. cu pieptul de mătase	120 "	Umbrela de mătase (ottoman, extrafine)	" 165 "
Gulere în toate formele	13 "	Bonete elegante	" 100 "
Manșete colorate sau alae	19 "	Galoși	" 125 "
Ismene fine	45 "	Mănuși de piele	" 90 "
Mănuși de piele	50 "	Corsete fine	" 48 "
Gramafon	8 fl.	Geantă de mână pt. dame	" 25 "
Plăci duble, diametru 26 cm.	90 cr.	Trico pentru copii	" 30 "
Păpuși	275 "	Ciorapi (patent)	" 15 "
Ploiere de mătase pt. domni	170 "	Haine de trico pt. fete	" 75 "
Ghete cu talpa dublă pt. domni	60 "	Imbrăcăminte de iarnă	" 120 "
Bretele	25 "	Ghete cu șirete pentru copii	" 55 "
Cămăși de pânză fină pentru femei	55 "	Bretele pentru copii	" 04 "
Corsete brodate	81 "	Șăpci tricotate pt. băieți	" 82 "
Cămăși tricotate pentru femei	50 "	Batiste pentru copii	" 04 "
Trico pentru femei	59 "	Mrnuși împletite de iarnă	" 15 "
Ciorapi de iarnă femeiești	25 "	Jambiere pt. copii	" 35 "
Mănuși tricotate și căptușite pt. femei	20 "	Galoși pt. copii	" 90 "

Depozit de haine de iarnă pentru copii, jucării; cele mai frumoase obiecte dela 25 cr. — Geamantane din piele americană dela 65 cr. în sus. — Geamantan cu cute dela 225 cr. în sus. — Corfițe de piele de târg dela 30 cr. în sus. — Serviz pentru 6 persoane pentru vin, bere și rachiu dela 90 cr. în colo. — Fructiere cu 6 tălgerușe, dela 90 cr. în colo.

Afară de acestea vă stau la dispoziție cele mai frumoase obiecte ocazionale de argint china, cu prețuri fabuloase. — Depozit de jucărele și căruțe de păpușe. — Mare asortiment de cordoane de gumă cu cus. aur și mătase cca 50 cr. Plăci de gramafon în preț de 1 fl. — Mănuși, imitație de piele cu căptușală fină 35 cor. — Asortiment de boa și manșoane.

Pentru comoditatea publicului, am aranjat clinica de păpușe, în care se vindesă toffelul de păpușe și să pregătesc modele.

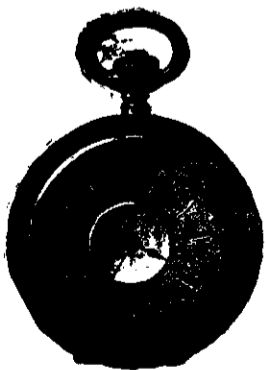
Fieștecare cumpărător are favorul de a-și mări o fotografie.

Asortiment de căruțe pentru păpușe dela 4 fl. 75 cr. în sus.

Toate se capătă în bazarul de concurență din edificiul teatrului, vis-à-vis de cei 13 martiri, a lui

REICH EL.

Az aradi vár és a Brandes-féle ár között Nincs semmi kár.

Oroloage noi pe lângă garanță de 5 ani.

Reparări se fac pe lângă garanță de 3 ani.

Comenzile se execută ieftin și prompt. — Cei cari se adresează cu provocare la acest ziar primesc 5% rabat.

- ■ ■ ■ ■ Cine dorește să cumpere ieftin și bine.
- ■ ■ ■ ■ Cine dorește să cumpere ciacornic bun și ieftin (pe lângă garanță de 5 ani.)
- ■ ■ ■ ■ Cine dorește reparări bune și ieftine (pe lângă garanță de 3 ani).
- ■ ■ ■ ■ Cine dorește să cumpere articlii ieftini de aur, argint și dublé

să meargă la firma

BRANDES D.

orologier artistic Chronometer, giuvaergiu și optic,

Arad, Andrassy-tér Nr. 8. (Vis-à-vis de biserică Minorităților)

sau

la filială Strada Fábrián László (mai nainte — Miksa) Nr. 1. (în apropiere de gară).

„LUCEAFERUL“, inst. de economii și credit, ca soc. pe acții, în Versecz.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de economii și credit „LUCEAFERUL“ sunt invitați la a

XVI. adunare generală ordinară

pe ziua de **14 Februarie 1911 st. n. la 11 ore a. m.** în casa proprie (Piața Francisc Iosif 2121).

Obiectele:

1. Deschiderea adunării, constatarea membrilor prezenți și constituirea biroului.
2. Raportul direcțiunii despre anul de gestiune 1910.
3. Raportul comitetului de supraveghiere.
4. Pertractarea bilanțului pro 1910 și distribuirea profitului net. Absolutoriu direcțiunii și comitetului de supraveghiere.

Din ședința direcțiunii ținută în Versecz, 5 Ianuar 1911.

Direcțiunea.

Contul Bilanț cu 31 Decembrie 1910.

ACTIVE		Cor.	fil.	PASIVE		Cor.	fil.
Casa în numărar		82168	25	Capital social		600000	
Portofoliul cambial		1445745	76	Fond de rezervă general	C. 227800		
Imprumuturi ipotecare:				Fond de rezervă disponibil	" 15000		
a) pe obligațiuni simple	C. 920280 08			Fond pentru amortizarea edificiului	" 15000		
b) replătibile în anuități	" 847804 17	1768084	25	Fond pentru amortizarea mobilierului	" 1000	258800	
Realități		132173	82	Fond de binefaceri		587	19
Efecte		190271	—	Depuneri spre fructificare		1515600	50
Debitori în Cont-Curent		118442	33	Creditori în Cont-Curent		103658	14
Diverse conturi debitoare		70088	69	Imprumuturi ipotecare cedate		734617	84
Credite personale		39874	—	Reescompt		517973	08
Mobilier		4680	—	Dividende neridicate		231	—
Depozite		254375	—	Diverse conturi creditoare			
				Depozite			
				Poziții tranzitoare			
				Profit curat			
		4105903	10			4105903	10

Contul profit și pierderi cu 31 Decembrie 1910.

DEBIT		Cor.	fil.	CREDIT		Cor.	fil.
Interese:				Interese:			
pentru depuneri spre fructificare	C. 61709 64			dela cambii de bancă	C. 93665 68		
" reescompt	" 27310 52			" imprumuturi ipotecare	" 127039 60		
" imprumut de Co.-Crt.	" 2297 34			" credite personale	" 3397 34		
" imprumuturi ipotecare cedate	" 44880 01	136197	1	" efecte	" 9989 61	234092	23
Spese:				Chirie		8250	—
salare	" 19090 —			Provisiuni și diverse venite		2859	83
bani de cuartir	" 4400 —			Profit transpus din 1909		2000	—
chirie	" 3000 —						
marce de prezență	" 1518 —						
spese de cancelarie	" 5364 35	33362	35				
Contribuție:							
erarială și comunală	C. 9187 85						
10% după interesele de depuneri	" 6170 95	15358	80				
Profit curat		62313	40				
		247232	00			247232	00

Directorul executiv:
Dr. Petru Zepeniag m. p.,

Versecz, la 31 Decembrie 1910.

Pentru contabilitate:
Valeriu Cârje m. p.,

Traian Oprea m. p.

Dr. Ludovic Méhes m. p.

Ioan M. Roșiu m. p.

Ioan Pepa m. p.

Avram Corcea m. p.

Dr. Iuliu Tămășel m. p.

Antoni Popoviciu m. p.

Pavel Corcea m. p.

Adam Barbu m. p.

Subsemnatul comitet examinând conturile prezente le-am aflat în ordine și consonanță cu registrele institutului.

Versecz, la 5 Ianuarie 1911.

Comitetul de supraveghiere:

Pr. Mihai Gropșian m. p.,
președinte.

Bartolomei Panciovan m. p.

Ioanichie Neagoe m. p.

Dr. Aurel Novac m. p.

Iuliu Iorgoviciu m. p.

Ion Perian m. p.

Dr. Ion Nedelcu m. p.